

K R O N I K A
obce P e t ř v a l d u na Mor.

Obsah:

- historie obce
- válečná léta 1914 - 1918
- běžné zápisy až do r. 1937
- válečná léta 1938 - 1945
- běžné zápisy do r. 1951

Historický úvod .

Založení obce Petřvaldu kladou historikové do doby první kolonizace biskupské koncem 13. a začátkem 14. stol. Domnívají se, že založen byl od Petra, syna Heroldova, jmenovaného v listině "Instrumentum testamenti episcopi Bunonis /Cod. diplom M II 402 - Brno/ z r. 1267.

Je možné, že se Petřvald jmenoval původně Petrovice. V listině z 18.12. 1359, kterou olomoucký biskup Jan spojuje Hukvaldy a k nim náležející území s bezprostředními tzv. stolními statky biskupskými vypočítávají se vesnice k Hukvaldům tenkrát náležející. Mezi nimi je i obec PETROWICZ. Je tedy možné, že je to nynější Petřvald.

Když pak první člen rodu Petřvaldských Petr Meissner, rodem Němec, obdržel Petrovice lénem, nazval je Peterswald a psal se Petr Meissner von Peterswald. Toho důkazem jsou listiny nejstaršího lenního quatermu kroměřížského, otištěné v Cod.diplom Moraviensis XI, 530,531. V první, sepsané a datované Freiberg, 9.Aug.1390 - dovoluje olomoucký biskup Mikuláš svému lennímu Mikulášovi "von T"urnau /Trnávka/, aby pojistil své ženě Kateřině věno na T"urnau a jako opatrovníka jmenuje v listině "hernPetr Meissner von P.,iren Vater". Druhá listina rovněž v Příboře sepsaná a datována 10 Aub.1390 ustanovuje hern von P.M. z P. poručníkem ženy a dětí pana Smila z Barchaw /Barchova/. Obě listiny jsou německy psané, což zároveň zároveň se jménem Meissner dokazuje, že Petr Meissner byl rodem Němec a že nebyl z rodu šlechtického. Teprve tenkrát, až se stal leníkem biskupským začal se psát "von Peterswald". Společenské postavení jmenovaného se mění: napřed Němec a nešlechtic, stává se jako držitel biskupského léna rytířem a později i Čechem Petříkem z Petřvaldu

O této změně nasvědčují listiny: dtto Příbor 13.Juni 1392 jako "Petr de Peterswald" - dtto Příbor 18. Dec.1392, jako P.deP. - dtto Mezeříčí 16. Juni 1393, jako "Petr Meissner von Peterswald ritter" a v listině ddtto Arnoltovic 5.Aug.1396 jako Petrus, miles de Petersw. /: C.D.M.XII 76,97,155,309 a desky zemské cúdy olomoucké.:/.

Petr Meissner z Petřvaldu drží tento lenní statek biskupství od r. 1373 podle zápisu v Deskách zemské cúdy olomoucké, kromě něhož náleží mu vesnice Buk /u Přerova/ a Nemochovice. Z listin v zemských deskách k roku 1390 se dovídáme, že Petr měl dvě dcery: Kateřinu, provdanou za Mikuláše z T"urnau /držitele biskup.léna z Trnávky/ a Markétu, provdanou za Němce z Rakodav , o němž zapsáno je v deskách, že "vykázal jí věnem 20 kop na dvoře ve vsi Kostelci u Holešova a "Petřík de Petrsw." , páter Elius /otec její/ toto věno přijal /D.Z.C.O. k r.1406/.

Bylo snad zvykem, že při nastoupení nového biskupa museli se všichni manové o léno znova ucházet. To se asi dalo po nastolení nového biskupa a při tom pořizovány nové seznamy biskupských leníků.

✓ takovém seznamu z r. 1403 /CDM X^{III} XIII 302-305/ jmenuje se i náš Petřík. Předstoupil na hradě jičínském před biskupa Lacka z Kravař a přijal lénem statky v Petřvaldě, /vyjímaje 6 lánů, které tam drží jakýsi Dominus Vokko = pan Vokk IV. z Kravař/ dále v Malém Petřvaldě, Proskovicích a 4 lény v Brunzverdu, konečně 6 lánů "Brnyny" zvané před městem Vyškovem.

Podlejší zmínka o Petříkovi je z roku 1408. Podle knihy V. Brandla: Knihy pŕihonné a nálezové I.sv. str.280 pohání paní Elška z Bychovis pana Petříka z Petřvaldu ze 40 hřiven, že drží její základ v Újezdě. Od těch let mizí o Petříkovi zprávy úplně.

Sluší se připomenouti, že Petřík z Petřvaldu měl 2 syny: Jindřicha a Jiřika. Svědčí o tom listina dtto Tovačov, 9. Nov.1402 /CDM XIII.240/ V této listině slibují Jan a Václav, bratři z Čihovic panu Petříkovi z Petřvaldu a jeho synům Jindřichovi a Jiřikovi, že při příštím zasedání soudu zemského vloží jim do desek zemských dvůr v Tupci . Oba synové zjevují se nám ještě později: Jiřík r. 1416 /Brandl,Knihy pŕihonné a nálezů, II 507/ a Jindřich r.1419 /Brandl, kn.p. an. II 606/, kdy pohánění pana Jana z Tupec, že jim drží tu v Tupci 6 čtvrtí, nemaje k tomu práva "ježto by měl toho ztupiti a toho jim učiniti nechce."

Petřík z Petřvaldu měl bratra Pavlíka, o němž je první zmínka r.1379 /DZC olomo./kdy paní Ofka ze Zdislavic přikazuje panu Hovorovi z Prus, Petříkovi z Petřvaldu a Pavlíkovi, jeho bratru, statky ve Zdislavicích jako zástavu na 3 léta.

Roku 1398 při sepisování hodnoty lén biskupských znamenají dvorní soudci Janík a Peczio stav dobytka léna Petřvaldského: 240 ovec, 9 dobrých tažných koní, 6 krav a 10 prasat. O budovách hospodářských a obytných není zmínky /CDM XV 338/. Po roce 1408 jsou zprávy o pánech Petřvaldských řídké a v bouřlivé době husitské zanikají úplně. Ojediněle jsou zprávy o panu Petru z Nasswaldu, lením držitelem Petřvaldu - z r. 1408. Snad je totožný z Petříkem z P. Potomci Pavlíka z P. /podle Volného, který se odvolává na zem.desky mor. cůdy olom./ byli Racek z P. a Pardus z P. Můžeme mítí za to , že potomci Pavlíkovi Pardus a Racek zůstali držiteli statků allodiálních /zpučných=dědičných/ ve střední Moravě, potomci Petříkovi Jidřich a Jiřík zůstali držiteli statků lenních na severových. Moravy.

Jest však podivno, že rodokmeny pánů Petřvaldských se nezmiňují ani o Petříkovi ani o Pavlíkovi z P. Tak rodokmen, ^{z r. 1719} připojený ke Chvalozpěvu na novomanžele Jana Gerarda Petřvaldského a Marii Eleonoru počíná panem Hanušem Petřvaldských/okolo r. 1460/ //Kodex stud.knihovny olomoucké pod sig.C 1//. O rodokmenu Petřvaldských, umělecky provedený v jedné síni hradu Buchlova, podává zprávu Müller ve spise: Die Burg Buchlau.

První další zpráva o rodu pánů Petřvaldských po válkách husitských je z r. 1447, kdy objevuje se p. Petr z Petř. a jeho manželka Hedvika z Petř., které r.1464 pohání pana Drslava z Bartošovic pro 100 kop grošů čes., které jí slíbil a platiti nechce. K vedení pře ustanovuje Hedvika svého syna Jana /Brandl, kn.p. a n.III 578 a IV 447/. Teprve tímto Janem I. začínají přesné a pravidelné záznamy o rodu pánů Petřvaldských. Samostatným pánem byl v létech 1464-1492. Tento Jan zv. také Hanuš držel vedle Petřvaldu i Košatku od r.1492. Jeho dcera Dorota Petřv. se provdala za Václava Čeple z Belku, který zemřel 1516. Podle rodokmenu z r.1719 měl Hanuš z Petřvaldu syna Ctibora, který se oženil s Alžbětou ze Žerotína, dcerou Bedřicha a Johanny z Kravař a Dvorkova. Z tohoto manželství byli 3 synové: Hanuš II., Bedřich a N. de Petřvald. Udání tohoto rodokmenu třeba bráti velmi opatrně, nebož o Ctiborovi a jeho manželce nenalzáme nikde jindenejmenší zprávy. Tento Hanuš II., podle rodokmenu z r. 1719 vnuk Hanuše I. je ve VOLNĚHO " Topografii" vyznačen jako syn Hanuše I. což spíše odpovídá historickým záznamům. Brandl v "Časopise Mat.mor. z rcku 1870 str. 151 píše, že r. 1517 zavraždil Jan Polka pana Mikuláše, bratra pana Hanuše II. z Petřvaldu, proto musil bratru zavraždeného dáti 50 hřiven stříbra, 50 funtů vosku, 15 postavů sukna a musel nechat za nebožtíka sloužit 25 mší.

R. 1538 koupil Hanuš II. lenní statek Přívoz a r. 1540 zemřel a pochován je v Drahotuších, kde má kámen náhrobní. Zemřel bez potomstva a veškerý majetek přešel na JANA /Hanuše/III., potomka snad nějakého bratra Hanuše I.

O tomto Hanušovi III. nacházíme zprávy v létech 1540-1580. Biskup Vilém oznamuje listem z r. 1566 adresovaném panu Hynku Bruntálskému z Vrbna na Klímkovicích, že"man - náš milý Hanuš Petřvaldský na Petřvaldě a Zábřeze" si stěžuje jak mu Vilém působí mnohé škody novým splavem na Odře na jeho rybníku ve Vyškovicích. Této vodní otázky se týkají celkem 3 listy biskupské, adresované pak přímo Hanuši III.

/Posílací listy biskupa Viléma Prusinovského z r. 1566 vydal V. Prasek ve Věstníku mat. opavské/.

V r. 1567 nařizuje biskup Vilém Hanušovi z Petřvaldu, aby nekatolického kazatele Jiřího Vartského odvedl na Hukvaldy. Tomuto rozkazu Hanuš nevyhověl. /Kazatel ten působil ve St. Bělé, kde obyvatelé všichni bylinekatolíci, katolického faráře vypudili a pozemky farské mezi sebe rozdělili. Z toho usuzujeme, že Hanuš III. přál ~~by~~ nekatolíkům.

Jetřicha
Hanuš III. měl 2 bratry Bernarda a Jindřicha. Bernard koupil r.1574 Mor. Prusy a r. 1575 Račice za 29 000 zl.mor. R. 1576 držel i Mošnov. /Toho roku obžaloval Benedikt Pražma z Bílkova faráře v Mošnově pro nějaký zločin. Biskup žádal, aby mu pan Bernard Petřvaldský, držitel Mošnova, toho faráře vydal, což se také stalo./ Zemřel r.1591.

Poněvadž Hanuš III. zemřel brzo po r. 1580 dědil veškerý majetek po obou bratřích Jetřich a po jeho smrti 1596 stal se jeho syn Hanuš IV. držitelem všeho zboží rodu. Byl jedním z předních mužů tehdejšího rytířstva moravského a bedlivý obhájce svobod a privilegií šlechty moravské. Od r. 1610-1614 zasedal i na zemském soudě.

Moc a rozkvět šlechty moravské pramenila ze zřízení stavovského, jak se ustanovilo v 2. polovině 15. a 16. stol. Proti tomuto zřízení útočce bylo ze dvou stran: ze strany krále, dychtivého po rozšíření své moci a k dovršení absolutismu a ze strany církve katolické, domáhající se odčinění všeho toho, co způsobila reformace česká a německá. Proti-reformace koncem stol. 16. a začátkem stol. 17. vždy tížeji doléhala na šlechtu moravskou. Předním z protireformátorů byl kardinál Dittrichštejn. Proti změnám, které hleděl kardinál provést v lenním knížectví biskupství olomouckého ve svůj prospěch, postavil se Hanuš IV. v čele ostatních leníků biskupských vyznání bratského a protestantského, Až do doby bělohorské se snahy kardinála nedařily. Tím, že svého záměru neprovedl byl poměr mezi kardinálem a Hanušem IV. samozřejmě nepřátelský. Po bitvě bělohorské, kdy kardinál měl veškerou moc v rukách, zlomil své odpůrce jako stébla. Než o tom později.

K majetku zděděnému získal ještě Hanuš IV. Goldštejn po smrti Hynka ml Bruntálského z Vrbna koupí za 130 000 zl. počtu moravského. Aby tak značnou sumu mohl zaplatit, prodal buď v r. 1614 nebo 1615 Malkovice, Mor. Prusy a Světlov.

Když za vpádu Bočkajovců na Moravu zvolení byli k lapšímu hájení země krajští hejtmanové, zvolen byl rytířstvem Hanuš, tehdy pán na Vel. Petřvaldě a Račicích, krajským hejtmanem na Brněnsku.

Poznámka o stanovisku pánů Petřvaldských ve věcech náboženských: O tom jsou zprávy velmi sporé. Dějepisec Volný shrnuje poslední tři pod jménem "akatolíků". Nemožno však určit, kloní-li se k vyznání "pod obojí" nebo k "českým bratřím", nebo k "protestantům". Dáme-li však víru zprávě, že Jetřich s pomocí biskupa Marka vystavěl v Petřvald r. 1564 dřevěný kostel /asi v místech dnešního hřbitova/, pak byl Jetřich nepochybně katolíkem. Že Hanuš IV. byl mocným ochráncem českým bratřím o tom svědčí, že r. 1589 vlastním nákladem vystavěl bratřím tzv. Boleslavským, v Malém Petřvaldě "sbor". Biskup Ladislav Pavlovsk vydal sice rozkaz, aby sbor byl zrušen, ale Hanuš neposlechl. Na udržování sboru ustanoven byl zvláštní poplatek. Když po bělohorské bitvě dostala se k vládě církev, poplatek tento přenesen byl na katolický kostel ve Vel. Petřvaldě a sbor v M. Petřvaldě byl samozřejmě zrušen.

Hanuš IV. byl 3x ženat, První manželka Libuše z Valdštejna záhy zemřel druhá manželka Elena /nebo Helena/, jejíž úmrtí není však nikde zaznamenáno a třetí Kateřina z Ullersdorfu, která Hanuše přežila a po jeho smrtu se provdala za Lva z Rožmitálu. Měl četné potomstvo /8 synů a 9 dcer/, o němž se však dovídáme jen velmi málo. V bouřlivých dobách pobělohorských rozprášeno bylo po světě jako listí na podzim. Bezpečně znám je pouze jeden syn Bernard Dionys - o tom bude ještě zmínka.

Hanuš IV. zemřel r. 1622 na 1623. Bezpečné datum neznáme. Dovídáme se o tom z rozsudku, jímž byl zbaven všech svých statků pro "účastenství v rebelii". /Hanuš IV. byl totiž jedním z direktorů z řad rytířstva./ Než však vlastní soud započal, byl Hanuš IV. již mrtev a z jeho veliké majetku připadlo jeho potomkům a příbuzným 21 131 zl. počtu moravského Všechny lenní statky pánů Petřvaldských zkonfiskoval kardinál Dittrichstein. O držitelích Petřvaldu z r. 1623 - 1652 nedovídáme se ničeho. Patrně bylo toto léno drženo po tu dobu biskupstvím bezprostředně. Roku 1653 darováno bylo biskupem Leopoldem Vilémem kapitule olomoucké.

Dodatky o rodu pánů z Petřvaldu:

Bernard Dionys poslán byl svým otcem po nabytí základních vědomostí na školách své vlasti na cesty po Evropě, zajisté proto, aby na cizozemských univerzitách své vzdělání doplnil a prohloubil. Jistě, že pan Hanuš IV., jeden z předních zastánců bratří českých a obhájce svobody náboženské nedal svému synu vychování, přičítící se jeho názorům a přesvědčení.

Víme však, že Bernard Dionýs uchráněn byl krutých následků protireformace katolické, ba dokonce nabyt mnohých statků a dosáhl vysokých hodností. R. 1638 byl místopísařem zemským, r. 1639 nejvyšším písařem zemským a tento úřad zastával až do r. 1641. Při tom těšil se přízni a oblibě všemocného kařrdinála. Z toho usuzujeme, že Bernard Dionýs buď se odrodil zásadám svého otce a nižádným způsobem nebral podílu na povstání českém, nebo že se vrátil teprve po porážce na Bílé Hoře ze svých cest a přistoupil ihned ke straně katolické.

Sňatkem s Kunhutou, dcerou Jiřího Sigmunda ze Zástřizl na Buchlově r. 1622 získává rozsáhlé panství buchlovské. Vzdor tomu však přihlašuje se 26. dubna 1624 u generální komise zemské a uplatňuje své nárok na dědictví po otci. /Tím také stává se nevěrohodnou poznámka Pokorného v II. díle sešit 428-438 "Vlastivědy Moravské", že Hanuš IV. žil zbaven jsa svých statků ještě r. 1625 v Kroměříži/. Nepořídil však a neobdržel ze statků otcových ničeho, neboť komora /pokladna/ císařská využila rebelie jako vhodné příležitosti k posílení svých financí a kardinál Dittrichstein měl jako celoživotní snahu zídkání církevního jmění v bouřích 15. a 16. stol. tak ztenčeného.

Bernard Dionýs je tudíž zakladatelem větve Petřvaldských-Buchlovských k erá vymřela koncem 18. stol. Na Buchlově na hází se také rodokmen pánů Petřvaldských, zobrazující páva /erbovní znak pánů Petřvaldských na jehož okách v pérech ocasních jsou postupně uvedena jména všech členů rodu.

Památky historické po rodu pánů Petřvaldských.

Téměř jich není. Zámek v Petřvaldě vystavěný kdysi na pravém břehu Lubiny, byl budovou více hospodářskou než panskou a byl po třikráte přístavován. V srpnu r. 1626, kdy vojska Mansfeldova táhla od Těšína do Jičína byl zámek v Petřvaldě vydrancován a střecha zapálena.

V rytířském sále /nyní na půdu proměněného/ je ještě pozorovatelný znak pánů P /páv/ a je na podiv, že se tam udržel po tak dlouhou dobu panování kapitulních úředníků. Jedinou památkou na Petřvaldské je kniha "Registra dědiny a vsi Vel. Petřvaldu" z r. 1614, sepsaná podle čísel gruntů, podsedníků a návesníku, jichž dohromady bylo 33. Jsou tam uvedena jména:

Pavel Myslík	Mikuláš Slatinský	Matěj Červenka
Matěj Pěkná	Martin Perla	Klement Čarpátek
Matěj Poledne	Adam Uhlíř	Jakub Krejčí
Václav Nabředl	Jiří Šeděnka	Rehoř Jedlička
Jan Břežný Břežný	Martin Bílý	Ondřej Hrbáček
Tomáš Krejčí	Petr Lukavský	Jakub Bajgarek
Jiří Slatinský	Jan Plachý	Mikuláš Břežný

Matěj Michálek	Pavel Kovář	Pavel Švec
Jakub Šafář	Jan Baier	Jiří Staroveský
Tomáš Rudlík	Řehoř Chrysták	Mikuláš Salaš
Jiří Rybář	Mikuláš Reidl	Adam Pavelka

Pro každého majitele je v knize několik listů a na nich se zaznamenával kup a prodej jeho majetku, umluvená cena, jakož i změny jež se na majetku naskytly. /Kniha je majetkem p. Felixe Hajdučka č. 2/.
Ostatní = památky historické byly svého času rozebrány a jsou v majetku soukromých osob, jež lze velmi těžko zjistit.

Konečně o majetkových poměrech pánů Petřvaldských

Předkové rodu Petřvaldských jako držitelé vesnic Buku, Vičic, Vázan, Chilče isazeni byli původně ve Střední Moravě. Teprve získáním léna Petřvaldského nabyl tento rod majetku v severových. Moravě. Jméno si přisvojil podle léna, jak se jmenoval dříve povědět nevíme, až na jméno Meissner. Udělení léna vztahovalo se na Vel. Petřvald /1373/ a Malý Petřvald /1403/. Toto léno postupující kolonizací a přímým získáváním /koupí, dědictvím, sňatky/ již stávajících vesnic rozšiřovalo se hlavně na sever a východ. Již na počátku 15. stol. patří Petřvaldským statky v Proskovicích a v Brunswerde. Koncem 15. stol. /1492/ získávají Košatku, není však známo jakým způsobem. /Koncem 14. stol. drží ji jak léno biskupské Mstich, jehož vdova má na Košatce zajištěno věno.
R. 1400 uděluje biskup Jan X. Mráz Košatku lénem Vojslavovi z Ježovic řečenému Mnišek/. Ve stol. 16. získávají Petřvaldští Zábřeh, St. Bělou a Vyškovice /jako biskupské léno/ a r. 1575 získává Bernard koupí za 29 900 zl. Račice. Buď téhož roku nebo již o rok dříve získává též Bernard statek Mor. Prusy s Bohdalovicemi za 25 000 zl. Po 10 letech Bohdalovice prodal. O získání Goldštejna bylo již psáno.
Vlastní majetek Petřvaldských oceněn byl konfiskačním protokolem v r. 1624 na 323 000 zl. /Goldštejn na 200 000 zl. - byl darován Karlovi z Lichtněstějna ... Račice na 120 000 zl. a prodány za 80 000 zl. Karlu Willingerovi, dům v Olomouci oceněný na 3 000 zl. byl prodán za 1800 zl./.

Petřvald pod panstvím olomoucké kapituly

Roku 1623 biskupem Dittrichsteinem skonfiskované léno pánů Petřvaldských darováno bylo r. 1653 zároveň se Zábřehem biskupem Leopoldem Vilémem arcibiskupem rakouským, kapitule olomoucké, v jejímž držení bylo panství až do roku 1920, kdy následkem pozemkové reformy přešel velkostatek do vlastnictví drobných pachtýřů.

V tomto roce měl kapitulní velkostatek v Petřvaldě:
111 534 ha polí, 0,5471 ha luk, 0,9410 ha zahrad
5 8214 " pastvin, 4,9154 ha lesa a 0,7988 ha stav.plochy,
Celkem 124,5040 ha pozemků.

v Košatce:

2,5334 ha polí, 58,1092 ha luk 0,0832 ha zahrad
0,2568 ha lesů 0,0284 ha pastvin 0,1270 ha stav.plochy
Celkem 61,1380 ha pozemků

Celkem v Petřvaldě a Košatce 185,6420 ha pozemků

Z dob nejstaršího držení panství je záznamů velmi poskrovnu, z nich se dovídáme, že bylo tenkrát v Petřvaldě 20 sedláků, 8 chalupníků /zahradníků/ a 27 návesníků /domkářů/.

Počátkem 19. stol. bylo již 24 sedláků a 1 velkosedlák /fojt/, 14 zahradníků a 56 domkářů. Vrchnost držela 202 jitra pozemků, sedláci měli od 30 - 40 jiter, velkosedlák 118 jiter, zahradníci 12 - 20 jiter. Z toho platili vrchnosti: fojství čís. 20

činže pozemkové splatné o Jiřím	5 zl.
vinné fůry " "	6 zl.
pozemkové činže splatné o Václavu	10 zl a 40 kr.
husí činže " "	45 kr.
slepičí činže " "	42 kr.
vinné fůry " "	6 zl.
sypání ovsa	1 3/8 měřice
melného z 1 měřice	1 mírka
lândemia při změně držby	10 %

Tyto povinnosti zapsány jsou v listině, již kapitula olomoucká jako držitel panství obnovuje r. 1657 nadání na fojství v Petřvaldě Tomáši Jakoubkovi.

Kromě poplatků vrchnosti povinen byl fojt faráři staroveskému odvádět o Jiřím a Václavu po 13 a 2/4 mírky rži a tolikéž ovsa a 6 slepic ročně krevní daně /Bluthsehnt/. Fojství č. 20 bylo v držení rodu Jakoubkova až do r. 1841, kdy koupili je od Frant. a Terezie Jakoubkových manželé Valentín a Kateřina Pašandovi za 17 200 zl. konv.měny.

Povinnosti sedláků vrchnosti byly:

Sedlák Jan Rozehnal č. 9 povinen byl z usedlosti o 45 jitrech r. 1801:
o Jiřím: pozemkové činže 24 kr., za vinné fůry 14 kr.
prádelného za 1 ks 18 kr.
o Václavu: pozemkové činže 4 zl. 41 kr. 2 d., slepičí činže 49 kr.
malé slepičí činže 17 kr. 2 d., za vejce 30 kr.
sypání 1 3/8 měřice, melného z 1 měřice 1 mírka.

roboty týdně: 3 dvojspřežné dni

roboty ročně: 13 pěších dní od Jana do Václava

staroveskému faráři o Jiřím a Václavu po 6 3/4 mírky rži a tolikéž ovsa a 3 slepice krevní daně.

Přibližně stejné povinnosti měli sedláci o 30 jitrech, jen roboty měli jednospřežné.

Zahradníci: platili pouze 7 kr. vinné fůry, 1/2 kusu prádelného, nebo 9 kr. na penězích, slepičí činže 14 kr. a za vejce 13 kr.

týdenní roboty - 1 1/2 dne pěší

staroveskému faráři 2 1/4 mírky rži a tolikéž ovsa o Jiřím a Václavu a 1 slepici krevní daně.

Domkáři o 1 - 3 jitrech pozemků měli ročně 26 dní pěší roboty, vinné fůry platili 1 kr. , prádelného 9 kr. nebo 1/2 kusu slepičí činže 42 kr.

Roku 1776 prodala kapitula mlýn s dvěma moučnými a 1 kašovým složením pilou a 2 zahrádkami jako emfiteutický majetek za 1 000 zl. rýnských

Matěji Fajkusovi a vymínila si tyto povinnosti:

- roční plat ve čtvrtročních lhůtách napřed 156 zl. rýnských zboží vrchnostenské jakož i zboží deputalistů zdarma semletí, při čemž za mletí /šrotování/ sladu na 1 várku piva obdrží 1/4 vědra piva

Za mletí ostatní smí vybírat pouze podle zeměpanského řádu z r.1759 z jedné měřice 2 mírky. Za řezání klátu na pile 12 kr.

Vrchnímu platí roční akcidencie 2 zl., písaři 30 kr.

Mlýn i pila je povinen udržovati v dobrém stavu a pro své zákazníky jest povinen odebírat nápoje od vrchnosti /pivo a kořalku/.

Kupitel nemá být u vedení dřívě v držení mlýna a pily, dokud nesloží poddanský slib a smí přenechat mlýn a pilu jen se svolením vrchnosti, zač zaplatí 10 % laudemia. /Vdova po Matěji Fajkusovi prodala se za Kuču a prodala pak mlýn s pilou synovi Frant. Kučovi./

Roku 1789

povolala olomoucká kapitula na pozemky náležející ke dvoru při silnici do Mošnova Ležicím, osadníci /národnosti německé/, kteří zde založili osadu, kterou nazvali po tehdejším světícím biskupovi Karlu z Rosenthalu "Rozenhal", podle dvoru jemuž se říkalo Dvorek, udržel se však název Dvorkovice /později objevil se český název Růžodol nebo také Růžidůl, kterýžto název jako nesprávný byl zrušen a osada nazvána po převratu Dvorek.

Osadníci měli své kupy na pozemky provedeny krátce po r. 1789, ale do knihy gruntovní vtěleny byly teprve roku 1803, kdy na rozkaz kapituly byla gruntovní kniha tehdejším vrchním Ant. Jos. Kleibrem v Petřvald vyhotovena.

Rozkaz olomoucké kapituly z 9. února 1803 dán byl vrchnímu také proto, že se nevědělo a nedalo předvídat kdy systém o výkupu z roboty na panství Petřvaldském bude ukončen, aby tedy učiněny byly zápis které jsou pro obě strany výhodné. Každý osadník dostal místo ke stavbě a k tomu něco pozemků a částku luk. Odkud osadníci přišli nelze povědět, ale z toho, že většina osadníků byli Němci, lze soudit na původ ze sousedního, tehdy už německého, Mošnova a ze Sedlnice rovněž německé.

Vrchním Adamem Jos. Kleibrem vypracovaný osídlovací plán začal se provádět tak, že založeno ihned 24 čísel a valcha obdržela číslo 25. Roční plat z pozemků vypočítaný spláceli osadníci měsíčně do rukou rychtáře, který odváděl částky za celou osadu vrchnosti.

Rychtář /fojt/ Jiří Wanke obdržel 30 měr pole a 6 měr luk, 11 osadníků po 10 měrách pole a 2 měrách luk, osadníci ostatní po 5 měrách pole a 1 míře luk. Činže pozemkové platili z míry pole 1 zl. 16 kr. z míry louky 2 zl. 28 kr., výkupného dali po 10 zl. Fojt obdržel místo aby sobě postavil dědičnou rychtu čís. 1. Protože musel od kolonistů měsíčně vybírat veškeré daně a dávky a do vrchnostenského důchodu je odvádět, neplatil sám žádné domovní činže ani poplatky /výkupné/ za osvobození od roboty. Musel však prodávat jen vrchnostenské pivo a kořalku.

Valchu při čís. 25 koupil 14.5.1807 soukenický cech z Bílovce za 3000 zl. bankocetlí. 26.1.1859 byla valcha prodána v licitaci Antonínu Stimerovi z Mošnova za 2020 zl. stříbra. Soukenický cech platil do vrchnostenského důchodu v Petřvaldě 200 zl. činže z valchy ve lhůtách čtvrtl. po 50 - zl., kromě toho ročně 4 zl. akcidence vrchnímu a 1 zl. úřednímu písaři. Při změně držebnosti 10 % landemia z kupní ceny. Kromě toho měl povinnost s petřvaldským mlynářem udržovat a čistit stav /jez/ stavidla a mlynskou struhu.

Hospodářství na panství

Na svém panství řízeném vrchním, úředním písařem a důchodním, jimž k ruce byli hajní, drábi a fišmister, provozovala olomoucká kapitula polní hospodářství /pěstování obilnic, lně a konopí/ chov dobytka a od 2. poloviny 17. stol. chov ovcí a pak rybníkářství. Při panství bylo několik rybníků, z nichž zrušen byl v 1. polovině 18. stol. rybník Mřihlad /podle pověsti v něm ryby hladem mřely, spíše však lze usuzovat, že v rybníce v močálovité půdě nedosti sluncem prohřivaném hynuly ryby nemocemi/ a rybníky mezi Petřvaldem a Petřvaldíkem /v místech dnešní tratě tzv. rybníky/.

Nejdále se udržely 2 rybníčky na Dvorku, které jsou zaznačeny na kat. mapě z r. 1774, na mapě z r. 1796 již zaznačeny nejsou. O zdárném ~~chovu~~ chovu ovcí na panství svědčí, že dodnes říká se severní částí hospodářských budov zámeckých "ovčírna" a přiložený vzorek vzatý z "Wöhlmüster Karte aus Grosspeterswalder Schäferei z r. 1846 - 50 uložené ve škol. archivu. /Úřední řačí na panství kapitulním byla Němčina/. Kromě toho mělo panství v Petřvaldě pivovar již od dob nejstarších, z něhož pivo odebířati musili v Petř Petřvaldíku, Košatce i na Dvorku.

Všechny práce na panství vykonávali robotníci jízdní i pěší, kromě toho malí zahradníci a domkáři byli bráni i na hony k Olomouci. Cestu tam a zpět konali pěšky. To trvalo až do r. 1848. Před rokem 1848 mohli se poddaní z roboty vykoupit a také se mnozí vykoupili. Na vykoupení z roboty stanoveny byly poplatky: u domkářů až 10 zl. u zahradníků až 400 zl. a u sedláků podle majetnosti.

Po roce 1848 dávala kapitula pozemky do nájmu, protože nebylo robotníků. V r. 1920 připadly pak pozemky do vlastnictví drobných pachtýřů za cenu nepatrnou. V letech 1948 - 58 držela kapitula větší díl pozemků ve vlastní režii, v r. 1958 a 59 vyparcelovala a pronajala všechno za správce Petra Bumbaly. Jenom si ponechala chov ovcí, který byl zrušen okolo roku 1880. Posledním panským ovčákem byl jist. Mrkvica, který bydlel tam, kde nyní bydlí František Adamík. Potomci Mrkvicovi jsou v Petřvaldíku.

Poslední petřvaldský vrchní správce zemřel chrlením krve r. 1870 a poněm již v Petřvaldě nový vrchní ustanoven nebyl a správa kapitulního statku přenesena byla do St. Bělé. Od r. 1871-79 spravoval petřvaldský statek Adolf Brandt, 1879 - 1907 Mořic Čapka, 1907-1920 ing. Frant. Vitásek, dosavadní ředitel velkostatku ve St. Bělé. Za jeho úřadování bylo panství následkem pozemkové reformy rozparcelováno, pozemky byly přiděleny dlouholetým pachtýřům, budovy byly prodány asice:

- tzv. zámek koupilo dělnické družstvo Svépomoc společně s Ludvíkem Hajdučkem, zdn. a tes, mistrem za 30 000 Kčs a budovy dvorské tehdejší nájemníci:

Felix Hajduček za	14 000 Kč
František Adamík za	6 000
Karel Hložánka za	3 200
Vilém Brua za	4 100
Alois Kolbe za	3 700
Jan Tyleček za	8 500

Rozdělování a přidělování provedl příborský notář Dr. Jar. Kříž.

V zámku byly po roce 18⁵8 upraveny byty a pronajaty. V r. 1870 byla tam v přízemí umístěna dočasně i škola po čas přestavby /nádstavby I. poschodí/ školní budovy. Za války zřízen byl v zámecké budově útulek pro uprchlíky a infekční nemocnice.

Ludvík Hajduček zbořil v r. 1923 svou část zámku k řece Lubině obrácenou, protože byla budova již velmi chatrná a hrozila spadnutím. Podle nařízení památkového úřadu uložil tesané pískovcové kameny okenní a dveřní na hromadu do rozhodnutí památkového úřadu, co se s nimi dále učiní. Kamenů na hromadě složených použili však někteří z "přídělců" k označení svých polí jako mezníků /hranečnicků/. Bylo potom mnoho smíchů po vesnici, když postižení museli tyto mezníky vykopat a zpět na hromadu složit.

Po míru vestfálském 1648 odtáhli Švédové, kteří měli obsazený celý kout východní Moravy /velitelství bylo na hradě ve Fulneku a posádka "valachů aukgwaldských" mušketýrů a soldátů J. M. Cz. držela Příbor až do 4.5.1649/ a nastal sice v zemi mír, ale kraj byl na dlouhá léta ožebračen. Mnoho osadníků, nemohoucí již vydržeti neustálé rekvizice a planění vojsk krajem procházejících, opouštěli své usedlosti, které zůstávaly püsté. I v Petřvaldě bylo 9 usedlostí opuštěných, jak o tom svědčí kniha register /Olomouc - archiv kapitulní/ vypracovaná prvním správcem petřvaldského panství Mikulášem Heegerem v r. 1654. Dlouholeté plenění za válek 30-tiletých, časté nájezdy loupeživých Kuruců z Uher a jiných záškodníků bylo asi příčinou, že tvořily se v pohraničních lesích a horách zbůjnické roty, které i v dobách míru a klidu znepokojovaly a plenily klidný kraj. I Petřvald trpěl tímto nebezpečím a časté byly o těch letech loupeže, krádeže dobytka a přepádávání klidných obyvatel. Když už takových případů bylo přespříliš přišla do Příbora 5.7. 1710 vojenská komise, k souzení a potrestání lapených zbojníků. Na výstrahu byli 4 odsouzeni k smrti a 7.7.1710 na dubu u cesty z Příbora k Hukvaldům vedoucí pověšeni. Ale hned rok nato 1711 usadila se v horách tlupa vedená Ondrášem a Jurášem, která však podle pověsti měla víc spadeno na pány ačkoliv znepokojovala celý kraj od Opavy k Fulneku, Mor. Ostřavy k Nov. Jičínu a Frýdku. Konečně 1715 zradou Juráše byl Ondráš lapen a s ostatními dopadenými zbojníky ve Frýdku pověšen. V roce 1713 řádil v celém okolí mor, na nějž v Petřvaldě několik osadníků zemřelo.

V době války /1.pruské/ na začátku panování Marie Terezie táhlo často Petřvaldem vojsko /1741, 1742 dvakrát, 1743 a 1748/ a vymáhalo bezohledně příprěže a potraviny. Násilí a loupeží se však nedopouštěli. Ke konci války sedmileté protáhlo oddělení pruského generála Wernera Petřvaldem na Brušperk a Místek, zanechávajíc za sebou neblahé stopy plenění.

15.7.1766 zašlo mnoho petřvaldských osadníků do Příbora, aby uviděli Josefa II. /císaře/, který v Příboře na své cestě do Ruska nocoval v domě obchodníka Schultze.

Klidnější doba tehdejší rušena byláštěčnými nepokoji selskými na panstvích, kde byli sedláci příliš vrchností utiskováni. Nepokoje tyto /největší na panství Hukvaldském/ vyvrcholily dne 29.6.1775, kdy shlukli se nespokojení sedláci z celého kraje na Hukvaldy, žádajíc od úředníků vydání patentu o upravení roboty. Patent císařský vyhláše však byl teprve 5.10.1775 slavnostním způsobem rytířem Althanem v Hranicích, k čemuž z každého panství vyslána byla deputace. Tehdy spravováno bylo panství Petřvaldské dvěma úředníky na než zachovaly se památky dodnes. Byli to:

Inženýr Josef de Finkoir, který vyměřoval v r. 1774 katastr kapitulní i obecní v Petřvaldě a zhotovil katastrální mapu z roku 1774, jejíž kopie je přiložena.

Antonín Ferdinand Krischke "Amtman", který podepsal jménem kapituly kup na mlýn v Košatce, který kapitula prodala 1776 Jiřímu Kubíčkoví a tak kup na mlýn v Petřvaldě, prodaný téhož roku Matěji Fajkusovi.

Následky germanizačního systému, zavedeného Marií Terezií a prováděného Josefem II sejevily i v pračeském Petřvaldě. Úřední řečí na panstv němčina, zápisy v české škole činěny německy. /To trvalo až do škol.r. 1868/1869, jak později bude uvedeno v dějinách školních/.

Roku 1790 bylo v Petřvaldě již 91 domů s 550 obyvateli, jímž náleželo 350 jiter půdy.

Válek Napoleonských Petřvald přímo nepocítil, leč přece protáhly krajem v r.1805 tři armády Ruské pod vedením generálů Kutuzova a Bukshövena. ~~XX~~ Až v r. 1813 táhlo krajem vojsko polsko-francouzské, které podle současných zpráv velmi vydíravě si počínalo. R. 1815 odtáh zbytek ruského vojska. Hlavní transport veden byl po tzv. císařské silnicí, Petřvaldem procházely jen boční oddíly a část jízdy kozácké. V r.1825 připomíná škol. kronika vrchního Ignáce Trauera jako příz-
nivce školy.

V r. 1847 byla neúroda, následkem toho neobyčejná drahota. Měřice pšenice platila se 35 zl. , libra chleba 20 kr. , chudý lid vařil si různé traviny, v důsledku čehož vypukla cholera, která vyžádala si hojně obětí i v r. 1848 a 1849.

Fojství č. 20

Již při převzetí panství petřvaldského olomouckou kapitulou připomíná se listina z r. 1657, jímž kapitula jako držitel zboží obnovuje nadání na fojství v Petřvaldě Tomáši Jakoubkovi. Rod Jakoubkův byl v držení fojství až do r. 1841, kdy Frant. a Terezie Jakoubkovi prodali fojství Valentýnu a Katřině Pašandovým za 17 200 zl. k.m. a od nich v r. 1845 koupil fojství sládek Václav Kudjelka zaplativ 15 000 zl. k.m. Kudjelka byl nájemcem starého panského pivovaru /pohon ruční/ v místech, kde je dnes sokolovna a hostinec A. Žídka. Jako sládek měl v tomto pivovaru Josefa Junga, který pak odešel jako nájemce na arcibiskupský Pivovar na Hukvaldy, v držení jehož rodiny je tamější pivovar dosud. To prý byl veselá kopa. Vypráví se o něm, že kdysi den před honem, poslal v noci všechen pivovarský personál plašit zajíce bubnem a druhý den páni střelci zajíčka ani neviděli. To proto že Junga na hon nepozvali. Jindy zase koupil v Příboře prase, nabarvil ho na černo, vyhnal do polí a rozhlásil, že se po polích potuluje divký kanec. Na kance byl hned uspořádán hon, také byl uloven - ale toho smíchu potom!

Budova fojství, když ji V. Kudjelka koupil byla přízemní, slámou /dochem/ krytá, z reálním práve výčepním, provozovaným fojty v hostinci, rovněž přízemním, slámou krytém, v jehož prostorné šenkovně, uprostřed dřevěným sloupem podepřené, bývalo velmi živo. Bývala v něm pravidelná zastávka formanů, jichž velmi mnoho jezdívало po staré silnici mezi Ostravou a Příborem /vypráví se také, že kdysi za jedné fojty z rodu Jakoubků práv r. 1713 přišla celá tlupa Ondrášova i s důdkem do hostince na Fojství a zatím co v hostinci zavládlo veselí s tancem, vytratili se někteří nepozorovaně a vyvedli fojty ze stáje všechen dobytek/. Kudjelka hostinec pronajal a prvním nájemcem byl jakýsi Hlaváč ze mlýna ze St. Vsi, po něm Dybal z Petřvaldika. Za něho hostinec vyhořel i s přilehlou šalandou v níž ubytována byla pivovarská chasa. V. Kudjelka postavil si totiž v r. 1867-8 /ještě v době, kdy byl nájemcem panského pivovaru/ vladní pivovar při fojství, který rozšířil v r. 1869 po zrušení tzv. propinace a zařídil na pohon parní.

I vařilo se v tomto novém pivovaře pivo světlé i černé, o jehož dobrotě slyšeti dodnes od starých pamětníků mnoho chvály a rozváželo se daleko do kraje /až do Frenštátu, Nového Jičína, Opavy, Mor. Ostravy/ denně prý i 20 fůr. Když pak buď 1869 nebo 1870 necpatrností pivovarské chasy vznikl v šalandě k hostinci přilehlé oheň, vyhořela šalanda i hostinec do základů a Kudjelka postavil hostinec nový z tvrdého materiálu na poschodí /v poschodí sál/ a naproti hostince frontou k silnici tzv. maštale pro fůrmany. U maštali zřízeno bylo pro napájení koní napajedlo, do něhož přiváděna byla voda z tzv. "Kadlubka", staré to studny na parc. č. 1, z níž potrubím přiváděna je voda do kašny na dvoře fojství. Na dobrou vodu k napajedlu chodili osadníci zdaleka. Z dalších nájemníků hostince Kudjelka připomínají staří pamětníci: po Dybalovi držel hostinec Halfar z Příbora, ale jen krátce /asi 6 týdnů/. Nájemce Halfar šel totiž z Petřvaldíka na příkopě mlýnské uviděl kačeny a nevzpomena toho, či by mohly být, ukradl je. Kačeny byly Kudjelkovy, Halfar byl při činu viděn a ihned z hostince vyhnán. Potom vystřídali se tři nájemci z Fulneka: Balcar, Schenk a Stein, který z Petřvaldu odešel do Sruďenky, pak přišel Neuwirt ze St. Vsi, po něm měl hostinec asi 8 roků Filip, pak řezník fon Lutz /odešel do Albrechtiček/ a od r. 1919-28 řezník Antonín Dvorský, který v r. 1928 v lednu zemřel a vdova po něm odstěhovala se po prodeji hostince k řezníku Skuplíkovi z Vítkovic do Brušperka. Nyní je na hostinci nájemce Kresta z Kateřinic.

V r. 1861 vyměnil V. Kudjelka, který byl tehdy starostou obce, smlouvou z 21.7. své pozemky parc.č. 592/8, 593, 594, 595, 596 a 597 ve výměře 9 jochů 665 sáhů² za pozemky obecní parc.č. 730, 731, 732, 733, 746, 747, 748, 7489, 750, 751, 752, 753, 774-780 ve výměře 8 jochů 580 sáhů². Při výměně zavázal se V. Kudjelka služebností na čís. 20 asice: dovoluje každému čerpání vody ze studny na parc.č. 1, kterouž se zavazuje v dobrém stavu udržovat, dále se zavazuje propůjčit pozemek při silnici /der Öde Platz von der Bezirkstrasse bis zum Kontributionsschüttboden/ před školou k skládání stavebního materiálu při přestavbách /allfälligen Herstellungen/ kostela, školy a fary. Služebnosti tyto váží nejen majitele V. Kudjelku, nýbrž každého majitele č. 20 a jsou v pozemkové knize zapsány. Smlouva je podepsána za obec: Matoušem Lehnertem, prvním obecním radním, Karlem Šípem radním, Janem Richtrem, tajemníkem a výborem, Petrem Bumbalou, Vincencem Šubrtem, Václavem Máchou, Janem Hajdučkem, Janem Máchou, Josefem Blahetou, Ignácem Myškou, výbory.

Na smlouvě je stará obecní pečeť do vosku: v kruhovém páseku obecního snaku /postava s. Mikuláše s biskupskou berlou a 2 hlavy andílků po stranách/ je nápis: Gemeinde Gros Peterswald - obec Hrubý Petřvald.

V. Kudjelka byl dlouhá léta starostou obce a byl také zvolen poslancem na zemský sněm moravský za venkovské obce. Ačkoliv okres, za nějž byl zvolen, skoro výhradně byl českým, náležel Kudjelka po celou dobu svého poslancování v letech 60 a 70 tých jako člen německé, tzv. ústavověrné strany.

Kudjelka také přistavoval a přestavoval bývalé fojství. Ze starých budov přízemních zachovala se do dnešních dob jen část vpravo od vjezdní brány, používaná jako kancelář. Jednopochoďová budova přistavovaná byla po částech, když Kudjelkovi synové Arnošt, Viktor a Jindřich ženitbou zakládali vlastní rodiny. Kudjelka také postavil na návrší nad nynějším kostelem zděný větrný mlýn na místě bývalého větrného mlýna dřevěného, na němž v r. 1849, kdy následkem strašného sucha vodní mlýny pro naprostý nedostatek vody zastavily mletím mlelo celé okolí.

V tomto roce 1849 panovalo takové sucho, že dobytek byl krmen větvemi ze stromů usekanými. Sýpka postavena byla začátkem panování císaře Josefa II. Vodovod ze studen na úbočí Landeka do starého pivovaru prodloužil Kudjelka po odkoupení bývalého panského pivovaru asi koncem let šedesátých do svého nově vybudovaného pivovaru. Při tom zřízena byla odbočka vodovodu do dvora hospodářských budov zámeckých s povinností dodávat 1/4 vody do zámku.

V. Kudjelka zemřel roku 1880 a fojství s pivovarem přešlo v majetek jeho synů Arnošta, Viktora a Jindřicha, od nichž pak bylo převedeno smlouvami na dítky Arnoštoy. Synové V. Kudjelky podepisují se Kudielka.

V roce 1910 vyměněno bylo fojství za brněnské domy Josefu Poštolkovi, ten prodal v r. 1911 celý majetek Josefu Černému, v r. 1913 pak ve veřejné dražbě bylo fojství přiklepáno za 322 000 K manželům Karlu a Marii Stejskalovým. Josef Poštolka vykácel na parcelách za Lubinou všechny stromy ovocné a prodal jako řezivo na pilu. Jeho nástupce Černý rozprodal většinu dobytka /ve stájích zůstalo jen 6 krav/, sušy kořalky a vína ještě po Kudielcích a pak mu byl statek prodán veřejnou dražbou. Stejskal založil na parc, Poštolkou vykácený chmelnice, velkou část pozemků za války odvodnil.

V létech 1926 - 27 rozparceloval a rozprodal tzv. "horní rolu". Za něho zrušeno bylo "napajedlo a z "maštali" upravil dílnu pro sedláře Venela. Po jeho odchodu /koncem 1925/ do Příbora upraveny tam byty pro deputátníky a skladiště hospodář.strojů Vinc. Kotka. V r.192 z jara započal s bouráním "větráku", což po zbourání asi polovice z neznámých důvodů bylo zastaveno. Hostinec č. 20 s maštalami prodal v tomto roce řezníku Ludvíku Skuplíkovi z Vítkovic, který dal sešlé budovy opravit. Za nájemce hostince, který dostal domov.čís. 144 ustanovil Krestu z Kateřinic, z maštali upraveno bylo řeznictví /nájemce Jcs. Škopek/, dílna na opravu strojů /Josef Kotek/ a holičská ofocína /Josef Chvastek/.

Dějiny kostela a fary v Petřvaldě

ROku 1564 postaven byl tehdejší držitelem léna petřvaldského Jetřichem z Petřvaldu uprostřed vesnice na levém břehu Lubina na nepatrném návrší dřevěný kostel a zřízena farnost, k níž přiřaženy byly kromě Petřvaldu i Petřvaldík a Košatka. Na vybudování kostela poskytl Jetřichovi tehdejší biskup olomoucký Marek část potřebného dříví z Hukvald. V tomto dřevěném kostele byly 3 zvony: jeden s letopočtem 1564 a nápisem "O králi slávy přijed k nám v pokoji" a písmeny M.G.S.Z., druhý veliký s letopočtem 1623 a nápisem "Ave Maria", třetí malý z r.1585 s písmeny M.G.S.Z-. Byla-li současně s kostelem vybudována i fara není známo. PODLE ZÁPISU KNIHY "Registra dědiny a vsi Vel.Petřvaldu" z r. 1614 bylo v Petřvaldě 5 kostelních krav, které v pronájmu u gruntovníků stávaly. PODle zápisů stavovských zrušena byla petřvaldská fara v létech 1624-1630 a obec Petřvald, Petřvaldík a Košatka přiřaženy do Staré Vsi. Za to pobíral staroveský farář z Petřvaldu desátky: 17 měřic a 8 měrek rži, rovněž tolik ovsa a 34 slepic., kromě toho na koledě ročně 4 zl. slezk. POPLatky štofové vybíral pro faráře zdejší rektor. Ty byly později 1784 zrušeny a místo nich platilo se mu ročně 85 zl., později 60 zl., od května 1812 již jen 40 zl. a placení toto zaniklo úplně r. 1824. Do r. 1782 dostával od kapitulního statku ročně 2 fůry otavy, od r. 1783 jen jednu. V r. 1784 zřídil náboženský fond v Petřvaldě - localii a ustanoven byl zde localní kaplan Jan Nep. Antonín Herrmann z Fulneka, rodák z Klímkovic, který působil v Petřvaldě 1784 - 1801. V r. 1791 vybudována byla fara na místě, kde dnes stojí /byla v létech 1818 nebo 1881 přestavěna/ protože se myslelo již na stavbu nového kostela. Starý dřevěný kostel, kol něhož byl také hřbitov byl již tak chatrný, že hrozil sesutím.

Proto v letech 1793 - 1795 vystavěn byl nový kostel z tvrdého materiálu na pozemku fojta Jakoubka Frant. za peníze z vlastního majetku kostelního a příspěvku náboženského patronátu /olomouc. kapit. 100 zl. Fojt Jakoubek obdržel pozemek na němž stál zrušený kostel výměnou. Kostel vybudován byl tak chatrně, že již roku 1846 musil být zněvu zaklenut, při čemž 12 okny kamenou dlažbou, hlavními dvěma vedlejšími oltáři byl opatřen nákladem náboženské matice. Při novém kostele zřízen byl také hřbitov. Ukázalo se však, že se místo k pohřbívání pro přílišnou vlhkost a spodní prameny vodní naprosto nehodí a proto byl zřízen hřbitov nákladem 600 zl. na místě bývalého kostela dřevěného; kdy se tak stalo, nedá se přesně zjistit, Nový kostel zůstal nevysvěcen až do r. 1813.

Na věž nového kostela vytaženy byly zvony ze starého kostela. Věž sama má 30,3 m, kříž 2,32 m, celková výška 32,62 m. Do ní zavěšeny dva velké zvony, malý zavěšen do věžičky nad malým oltářem. Na věži byly hodiny zhotovené podle zápisů farní kroniky místními samouky Frant. Šípem, mlynářem /zemřel 1.7.1864 ve věku 72 let/ a Janem Hýlem, kovářem /† 26.5.1864 ve věku 67 let/. Hodiny byly většinou dřevěné a ciferník pouze na jednu stranu /severní, k silnici/.

V r. 1895 byly tyto staré hodiny renovovány, a opět místním řemeslníkem "všeumělem" Karlem Ševčíkem stolařem č. 54 /jemuž radil tehdejší učitel Felix Klumpner/ a opatřeny ciferníky na třech stranách /východ, západ, sever/.

Roku 1890 vytažen byl na věž zvon /menší/, darovaný domkářem Cyrilem Máchou č. 39, ulitý firmou E. Weber v Brně. R. 1896 byla bání na věži, do té doby šindelem krytá, pokrytá železným plechem; natřená byla znovu r. 1928. Krytina kostele zůstává šindelová.

Zvony na věži byly zrekvírovány za války: 1916 menší ze z r.1564 a r.1917 větší z r. 1623. Nynější železné zvony /X 841 kg a 499 kg/ byly vytaženy na věž roku 1920, ulity byly ve Vítkovicích.

Varhany do nového kostela zakoupeny byly r. 1989 z někteřého /asi zrušeného/ kostela frýdeckého. Varhany nynější postaveny byly r. 1886 a za války byla z nich většina cínových píšťal zrekvírována.

K petřvaldu přifařen byl, po svém založení 1789, Dvorek, kdežto osada Hartý, založená 1780, přifařena byla do Mošnova. Protože osadníci na Dvorku byli většinou Němci, naopak zase osadníci v Hartech většinou Češi, přeměněno bylo r. 1794 přifaření tak, že Dvorek byl přifařen do Mošnova a Hartý do Petřvaldu.

Farní obvod tvoří Petřvald, Petřvaldík, Harty a od r. 1787 2 domky z Košatky /v tzv. "zimním dle"/. Kamenný kříž před kostelem postaven r. 1887 nákladem Jakuba Dobiáše z Petřvaldíka.

Po zmíněném již localním kaplanem J.V. Ant. Hermannovi působili v Petřvaldě na kuracii:

1.IV.	1801-1.X.	1801	administrátor František Beneš
		1801 - 1806	kurat Jan Krepeš, rodem z Místku
		1806 - 1823	kurat Ondřej Lorenz, rodem z Jistebníka
		1824 - 1837	kurat Frant. Gerhard, rodem z Opavy
		1837 - 1839	kurat Frant. Navrátil
		1839 - 1940	administrátor Konstantin Stieber
1.I.	1840-1.III	1840	" Valentin Koseřl
		1840 - 1849	kurat Jan Beneš, znalec 8 jazyků
		1849 - 1858	kurat Jan Vaněk
		1858 - 1879	kurat Alois Schmiedt /odr.1874-79os.titul farář
		1879 - 1883	kurat Karel Ambrož

V r. 1883 byla dosavadní kuracia povýšena na farnost. Prvním farářem byl Ludvík Hoffmann - 1883 - 1894, po něm administrátor Josef Chytil po r. 1895, pak farář Karel Švestka - do r. 1900. Od dubna do 15.září 1900 administrátor Josef Dostál, pak farář Ferdinand Kotek do r. 1914, do 14.7.1914 adnistrátor František Jakubek, od 1914 - 23 farář Alois Bartoník, za nějž v r. 1923 po dobu nemoci administroval Dr. František Klobouk. Od října 1923 farář Jan Sigmund, rodák z Kroměříže.

Matriky farní vedeny jsou od r. 1785.

Zádušní jmění obnášelo v r. 1898 - 5 013 zl. 75 kr.
1. ledna 1929 - 11 677 Kčs 50 h.

Š k o l a

Škola v Petřvaldě vybudována byla r. 1805 a dchotovena 1806. Byla přízemní jednotřídní. Obraz budovy se nedochoval. Před tímto rokem bylo však již v Petřvaldě vyučováno od r. 1788 v domě č. 64. Učárna však nedostačovala pro počet žáků i jinak nevyhovovala. Místo na školní budovu a zahradu odstoupil tehdejší fojt Jakubek. dne 30. listopadu 1806 nastěhoval se do nové budovy, ještě vlhké, první učitel Petřvaldský - Josef RICHTER - rodem z Paskova, která učil již od roku 1788 v Petřvaldě.

Do nové školy v r. 1806 bylo zapsáno celkem 140 dětí.

z Petřvaldu	30	chlapců	a	35	děvčat
z Petřdíku	27	"		27	"
z Hartů	12	"		9	"

z nichž však chodilo do školy jen velmi pilně 48, pilně 29, a 63 nedbale.

Tehdy zapisovány byly děti libovolně po ukončení 6. roku do školní matriky, tedy každý měsíc. Zimní pololetí se končilo v dubnu, letní pololetí v říjnu. V r. 1806-1807 vyučovalo se od 3. listopadu do 22. dubna, celkem 111 dní. Návštěva školy byla šestiletá, od 6-12 let. Potom chodili po dalších 6 let do tzv. nedělní školy. Záznamy o návštěvě této dědělní školy jsou od r. 1814 do 1866 v knize se záhlavím: "Repertorium unter dem Freyberger Dekanate der Santogs Schüler und Schüllerinen dem Grosspeterswalde Trivialschule 1814".

Opisy úředních nařízení škol. tzv. "curend" jsou zachovány v knize: "Patenten Buch des Grosspeterswalder Trivial Schule" a sahají od r. 1828 do r. 1866. Školní matriky dětí 6 - 12 letých počínají rokem 1807 od 1. listopadu. Všechny zde uvedeny knihy psány jsou až do r. 1866 jen německy. Do školy v Petřvaldě chodily děti z Petřvaldíku a Hartů. Pro neschůdnost cest zvláště v zimní době odloučen byl Petřvaldík v r. 1809 od školy v Petřvaldě a podle dohody mezi oběma obcemi docházel petřvaldský učitel dvakrát dvakrát týdně /úterý a pátek/ do Petřvaldíka. Pro vyučování nebyla určena místnost. Škola byla kočující. V r. 1809/10 vyučovalo se v Petřvaldíku od 1.11. do 18.4. - 80 dnů a bylo 19 chlapců a 21 děvčat. Do školy nedělní docházeli však i Petřvaldičtí do Petřvaldu. Za toto vyučování v Petřvaldíku dostával učitel: od sedláků /20/ po 1,5 pecnu chleba po 12 librách ročně, později dostával místo chleba sypané obilí, asi 10 měřic žita a od chalupníků místo másla peníze, nevím však kolik. Děti ze dvou chalup a mlýna /zimní důl/ docházely do školy v Petřvaldíku.

r. 1872 zřízena byla v Petřvaldíku, po vydání nového škol. zákona samostatní jednotřídní škola a od Petřvaldu byl odškolen.

R. 1822 darovala obec Petřvald na věčné časy ke škole 3/4 míry role při kapli u kostela asi za to, že učitel čistil a otápěl třídu, pak na zakoupení inkoustu, křídly, olůvek a za řezání brkových per. O pozemku tom se dnes neví kdy a proč byl škole odebrán.

Na podílení chudých žáků školním náčiním dávala obec ročně 6 z. K otápení školy dostával učitel od 1.11.1789 od vrchnosti 3,5 sáhů dřeva tvrdého, rovněž 3,5 dřeva tvrdého kupoval náboženský fond a od obce dostával 1 sáh dřeva jedlového.

Roku 1832 ustanoven byl v Petřvaldě na výpomoc, tehdy již 70 letému učiteli Jos. Richtrovi učitel /pomocník/, jehož roční plat obnášel 44 zl. 76 kr. konv.měny. Budova školní již nedostačovala pro stále stoupající počet žactva, proto byla stará budova v r. 1875 nastavena na poschodí a rozšířena na dvojtřídku. Po čas přestavby vyučovalo se a učitel bydlel v zámku.

Od 1.1.1889 začalo se na škole vyučovat ženským ručním pracem. První učitelkou ustanovena byla Leopolda Janková, rodem z Frenštátu p.R. R. 1870 byla založena žákovská školní knihovna. Výnosem zemské škol. rady ze dne 30.3.1897, čís.2764. povoleno rozšířit dosavadní dvojtřídní školu na trojtřídní. Vyučovalo se však dále ve dvou třídách až do začátku škol. roku 1900/901. O přístavbě školy píše tehdejší nadučitel Jan Richter ve školní kronice takto:

" Na oslavu 50 letého panování císaře Frant. Jos. I. usneslo se obecní zastupitelstvo v Petřvaldě ve schůzi konané dne 24.10 1897 provést přístavbu ško. budovy k povolenému rozšíření školy na trojtřídní , s čímž všichni členové obecního zastupitelstva i s největším poplatníkem Arnoštem Kudielkou jednomyslně souhlasí. Dne 14.6.1898 mělo se ve schůzi obecního zastupitelstva jednat o zadání přístavby školy a tu rozhodnutím starosty Rudolfa Sklenáka a členů obec. zast. Petra Hajdučka č. 84, Jana Lehnerta č. 27, Karla Máchy č. 94, Vincence Mrkvíce č. 95 a Ant. Tylečka č. 69 bylo usnesení ze 24.10.1897 úplně zrušeno. Takovou památku zachovali sobě uvedení členové obec. zastup. v jubilejním roce otce národa Palackého".

Nedivím se roztrpčenosti nadučitele Richtra, když vidím, že ve škol. r. 1898 je zapsáno do školy 192 žáků, ve škol.r. 1899/1900 zapsáno 193 žáků. Ve třídách tak přeplněných není zdrávo ani dětem, ani učitelům /ale bylo tam teplo, řekl mi oheďy jeden tehdejší žák/. Teprve v srpnu 1899 byl položen základní kámen pro přístavbu školy /nešťastně projektovanou, protožek severu obrácena, slunce do ní nesvítí za celý rok ani hodinu a v zimě se nelze dotopit/, ale nedbalo ti zednického mistra Martináka z Přívozu, jemuž byla stavba zadána, , ačkoliv plány a rozpočty vypracoval stavitel Karlsedr z Příbora /Martinák musel pak Karlsedrovi nahradit za plány 400 Kčs, z nichž Karlsedr daroval pro zdejší chudé žáky 40,- Kčs/. Přístavba byla dohotovena teprve v září 1900 a dne 16. září po slavnostním vysvěcení započalo se v ní vyučovat. Ale počet dětí školou povinných stoupá rok

od roku a v letech	1905/06	je již	211 dětí
	1906/07		225 "
	1907/08		228 "
	1908/09		238 "
	1909/10		248 "
	1900/11+		250 "

Proto požádáno o zřízení pobočky při III. třídě , která byla povolena a ve škol.roce 1910/11 učilo se již ve 4 třídách. Od začátku škol.r. 1912/13 učí se již na škole podle osnov škol čtyřtřídních a počátkem šk.r. 1914/15 rozšířena dosavadní trojtřídní škola s pobočkou na čtyřtřídní /Zem.škol.rada 20.8.1914 č.21602/. Na tomto stupni organizace zůstala škola dodnes.

Dozor nad výchovou a vyučováním žactva až do r. 1868 měly úřady církevní. Zaznamenáno je ve škol. kronice, že 2.7.1816 bylo bůřmování v Příboře po němž konal arcibiskup hrabě Trautmansdorf zkoušku se školními dětmi z celého děkanátu. Jedna petřvaldská žačka obdržela jako odměnu od arcibiskupa 5 zl.

21. září 1925 prohlížel petřvaldskou školu a byl přítomen i zkoušce žáků hejtman Pilz s tehdejšími kapitulními vrchními Ignácem Frauerem. 27.6.1834 konal olomoucký arcibiskup Ferdinand Maria Kř Chotek generální visitaci v Petřvaldě a při ní vykonána byla i školní zkouška dětí. 7. 11. 1853 vykonal zkoušku školních dětí zemský školdozorce Hausmann, který prý sám zkoušel od 8-11 hod. Jinak konaly se každoroční veřejné zkoušky žactva za přítomnosti příbor. arcikněze a okolního duchovenstva.

Podle nových zákonů školských vzato bylo duchovním úřadům právo dozoru nad školou a ustanovení byli okresníškoldozorci, jako úředníci státní /c.k./ od r. 1869.

Prvním z nich byl Jan Pobial, po něm Vašica, pak Josef Lašťák /pozdější zemský školní inspektor., Josef do r. 1901, po něm Frant. Tutovič do r. 1909, pak Josef Hubík do r. 1915, po dobu války až do 1919 Josef Vincent, autor oslavných spisů o Habsburcích, 1920-21 Osvald Baráček, 1922-24 prof. Miroslav Kott, 1925 Emil Smrž, 1926 zastupoval prof. Mir. Kott a 1926 prof. Frant. Vojtěchovský z Příboře.

Velmi skromné jsou zápisy místní školní rady. Počínají r. 1892 /předseda Jan Kolbe, podepsaní členové Arn.Kudielka, Ludvík Hofman, Jan Richter, Adolf Sklenák, Frant. Vašica, v r. 1893 podepisuje jako předseda Josef Hoffmann a celkem je za léta 1892-93 pět zapsaných protokolů. Zápisy další jsou až od r. 1910 /předseda Alexand Šeděnka, podepsaní členové Josef Hrabovský, Dominik Sklenák, Ferdinand Kotek, Jan Richter a Čeněk Kotek/. V roce 1913 přistupuje k těmto členům virilista Karel Stejskal. Od r. 1914 předsedou Dominik Sklenák a členové: Alexandr Šeděnka, Josef Hrabovský, Frant. Kittrich, Vincenc Kotek, Alois Bartoník, farář. V tomto složení trvala až do r. 1920. V r. 1920: předseda Alexandr Šeděnka, členové Ludvík Hajduček, Jan Sklenák, Vincenc Lyčka, Frant. Kittrich. V r. 1921: předseda Jaroslav Zbořil, místopř. L. Hajduček, členové Jos. Mentlík, Čeněk Lyčka, Leopolda Janková, Alexandr Šeděnka. V r. 1925: předs. Jaroslav Zbořil, místopř. Alex. Šeděnka, členové Jan Sklenák, Josef Stuchlý, Vojtěch Sklenák a Leopolda Janková. Náhradníci Čeněk Kotek, Vilém Šeděnka a Alois Havlík. Trvání do 1929

První zapsaný rozpočet místní školní rady je pro rok 1914 :

pro rok 1914	K	1 528
1915	K	1 350
1916	K	1 900
1917	K	2 200
pro roky 1918 -20 nejsou rozpočty napsány		
1921	Kč	10 200
1922	"	9 000
1923	"	10 242,20
1924	"	11 927,20
1925	"	16 444,20
1926	"	20 524,60
1927	"	11 927,96
1928	"	11 731,29
1929	-	10 378

V roce 1924 opraven byl byt říd. učitele, vybudovány záchodové žumpy, jež byly tak chatrné, že protékaly do sklepů. V r. 1925 byla školní budovy pokryta eternitovokrytinou. Stará krytina z modré břidlice /šifr/ byla už tak chatrná, že i za malého větru padaly celé kusy a při deštích musel říd. učitel podstavovat na půdě škopíky a jiné nádoby a přesto prosakovala voda stropy do učíren, hlavně do 2. a 3. třídy, takže omítka stropu opadávala. Nová střecha vyžádala si nákladů /i sprací klempířkou přes 18 tis. Kč, kterážto položka byla uhrazena z rozpočtů na r. 1925 a 1926. Na střeše postaven hromosvod, kterého do té doby na budově nebylo !/ za 1200 Kč/.

Od škol. roku 1923-24 vyučuje se ve škol. budově v zimních měsících /listop.-březen/ lidová škola hospodářská odvoc ročnících, týdně 1,5 vyučovacího dne, od r. 1924-25 živnostenská škola pokračovací o jedno ročníku /týdně 2 půldny/ od října do konce dubna. Čištění, otop a osvětlení pro obě školy uhrazuje obec Petřvald.

Škola nemá vlastní studny! Dříve brávala škola vodu z pumpy u napajed /vedle maštalí/. Po zrušení napajedla brala vodu z tzv. "kadlubka" /studny na parc.č. 1 proti škole/ a když i tato studna byla v r. 1925 majitelem fojství č. 20 Karlem Stejskalem uzavřena a plevellem ze zahrady na parc. č.1 zaházena, proti výslovnému závazku v pozem.knize zapsanému /viz kapitola "fojství"/ bere škola vodu ze studny ve farském dvoře a přispívá na udržování a opravu studny 1/2 nákladů.

Místo, na němž škola stojí, nebylo kanalizováno a protože spodní vody z návrší, na němž stojí kostel, tlačí se ke škole, je celá část staré budovy /přízemí, byt řídícího učit./ vlhká a nezdřavá. Také není vhodným umístění školy při silnici s velkou frekvencí, která ruší ustavičným hlukem a v létě zavaluje učírny a byt prachem.

Začátkem škol.roku 1927/28 zažádala obec Hartý o vyškolení ze škol. obvodu v Petřvaldě a přiškolení do Petřvaldíka. Okresní škol. výbor v sezení dne 31.1.1929 projevil souhlas s vyškolením. Hlavním důvodem je špatná komunikace, v první řadě lávka hřbitovní přes Lubinu, která musela být koncem listopadu 1928 stržena na náklad úřadů. Poněvadž obec Petřvald bude začátkem 1929 stavět novou hřbit. lávku nákladem 20 000 Kč, podala proti rozhodnutí okr.šk. výboru odvolání. Ve šk. r. 1928/29 chodí z Hartů 4 žáci do školy do Petřval. Zajímavý je úbytek žactva po r. 1920:

ve šk.r. 1918/19	je	116 chlapců	117 děvčat	= 233 žáků
1919/20		112	108	220
1920/21		104	109	213
1921/22		104	101	205
1922/23		96	93	189
1923/24		83	84	167
1924/25		74	79	153
1925/26		57	73	130
1926/27		57	68	125
1927/28		53	56	109
1928/29		51	51	102

Od šk.r. 1926/27, asice od 1. října začalo vyučování na státní menšinové škole měšťanské v Jistebníku, kam odešlo z Petřvaldu 13 chlapců a 4 děvčata, ve šk.r. 1927/28 - 11 chl. a 5 děv. a v r. 1928/29 - 9chl. a 4 děv. O tyto žáky by se počet v letech 1927-29 zvětšil, ale přesto úbytek tak povážlivý nutí k přemýšlení.

Od založení školy ~~1877~~¹⁷⁸⁷ působil zde jako učitel do r. 1841 Jos. Richter rodák z Paskova, zemřel 79 let star. Od r. 1832 měl pomocníka, jméno jeho se nepodařilo zjistit. Od r. 1841 - 1866 působil zde jeho syn Jan Richter, který zemřel 16.12. 1866. Jan Richter vyučoval jako učitelský pomocník před r. 1841 v Paskově a Klímkovicích. od. 1.12. 1866 do 1.2. vyučoval zde Jan Hanselka, podučitel tehdy v Mošnově /docházel do Petřvaldu/. Od 1.2. vyučoval Josef Krčmář do 10.10.1869, kdy ustanoven byl po vystudování dvouletého učit. běhu v Olomouci zatím Jan Richter a po vykonání učit. zkoušky v Opavě r. 1872 byl ustanoven definitivně 15.4.1873. Po rozšíření školy v r. 1875 na dvojtřídní vyučovali zde za nadučitele Jana Richt

dvojtřídní:	Jakub Gillar	od 1875	do 1881
	Frant. Dušek	1881	1883
	Baltazar Křižan	1883	1886
	Jindřich Pacholík	1886+	1889
	Andělík Pospíšil	1889	1893
	Felix Klumpner	1893	1906
trojtřídní:	Emilián Blažek	1900	1901
	Josef Hykel	1901	1911
	Ignác Večerek	1906	1913

trojtřídní s pobočkou:

Jan Antl	1910	1914
Anna Hořínová	1910	1911

V r. 1911 odešel na trvalý odpočinek Jan Richtr, správou školy byl pověřen zatímně učitel Ignác Večerek.

Melanie Malečková	1911	1912
Josef Michalský	1911	1912
Alois Mojžíšek	1912	1912

Od 15. září 1912 ustanoven řídící učitel František Kittrich.

Jan Talpa	1911	1914
Frant. Blažek	1913	1914

A nyní střídají se učitelé a učitelky po dobu války jako v kalejdoskopu /podrobnosti jsou ve škol. kronice/.

Růžena Linhartová	1914	1915
Marie Pižlová	1915	1915

Pak byl přijat k výpomoc. vyučov. pens. říd. uč. Jan richter, Ant. Turek, zase Pižlová, Frant. Holub.

V r. 1918 byl učit. sbor trojčlenný: Kittrich, Pižlová a

Jaroslav Zbořil	1918	1928
František Holub - přišel z vojny		
Alois Blahut+	1919	dosud
Josefa Pešátová	1921	1924
Otto Vavřík	pouze v září	1923
Adolf Millián	1923	1924

V r. 1923 odešel na trvalý odpočinek říd.uč. Frant. Kittrich.

Od 1924 nastoupil říd. uč. Miloslav Smolka. S ním působili:

Božena Hrušková	1924+	1928
Aloisie Lokotková	1928	1928
Alois Jurák	1928	
Emilie Máchová	1928	

Ručním pracím vyučovala Leopolda Janková od 1889 - 1925, od 1926 až dodneška Marie Nováková.

Sbor dobrovolných hasičů

Již za vrchního Ignáce Trauera byla v "zámku" stříkačka, většinou dřevěná, s některými součástkami mosaznými. Stříkačka vzala z své, když totiž ředitelství statků kapitulních ve St. Bělé za správce Adolfa Brandta shánělo se po staré stříkačce, chtějíc ji umístiti jako starožitnost v museu, už jí nebylo. R. 1868 zakoupila obec čtyřkolovou stříkačku, do níž musela se voda nalévat /stříkačka nesešla/ a žárnice přidělena byla přímo na stříkačce tak, že se jí mohlo otáčeti na všechny strany. Tato stříkačka umístěna byla v kolně tam, kde je dnes dílna řezníka Škopka, a u kostela pod stříškou ohrady bylo pověšeno několik obyčejných žebřů.

To bylo zařízení pro případ požáru. Největší oheň v obci z té doby byl požár hostince na fojství a šalandy, buď 1869 nebo 1870.

Dobrovolný sbor hasičů byl založen r. 1885. Tehdejší říd. učitel Jan Richtr soustředil několik nadšenců, založili sbor, jehož prvním náčelníkem a jednatelem stal se J. Richtr. Členové náčelnictva byli: Jos. Tyleček č. 80, Frant. Šíp č. 77, Jos. Janečka č. 72, Jan Kolbe č. 9. Při založení čítal sbor 55 členů.

Nově utvořenému sboru povolilo tehdejší obecní zastupitelství na zakoupení nejnnutnějšího nářadí 200 zl.

Již r. 1888 sjezdal si sbor výstroj mužstva /plátěný oblek a kožené čapky/ a zakoupil pro lezce 16 přelb, sekyry a provazy, kromě toho 4 provazy ochranné. Majitel fojství Arnošt Kudielka koupil pro sbor 3 berlovky. Brzy na to postavil si sbor na kostelním pozemku hasičské skladiště /nynější zbrojnici/.

V r. 1896 koupil sbor dosud užívanou dvoukolovou stříkačku a r. 1910 vůz pro dopravu mužstva za 1800 Kč.

Až do r. 1914 účastnil se sbor korporativně církevní slavností podle hesla: "Bohu ke cti, bližnímu k pomoci". Od r. 18 1914 se podle usnesení Zemské jednoty hasičské církevních slavností korpor. neučastní /heslo: Vlasti k oslavě, bližnímu k ochraně/.

Válečná doba zmenšila počet členstva, ale nepřerušila ~~pečeť~~ činnost sboru. Po válce sešlo se na valnou hromadu v r. 1919 pouze 38 činných členů.

Podle zprávy podané 2.8. 1925 při oslavě 40 letého trvání sboru, měl sbor 6 členů od založení sboru, 6 členů čestných, 73 členů činných a 30 přispívajících. Výzbroje má pro 49 mužů.

Nářadí: 7 berlovek, 1 stříkačku čtyřkolovou, 1 dvoukol., 1 posunovací žebř, 2 malé ebře závěsné, 420 m hadic s navijákem, zbrojní vůz pro dopravu mužstva, 40 pracovních čamar.

Od založení do r. 1925 zakročil sbor při 39 požárech v místě a okolí. Podle záznamů v hasičském protokole hořelo v obci:

15. srpna 1900 - vyhořelo 5 domovních čísel: p. Mutiny, Dvorského, Šupíka, Bednáře a Ševčíka. Pohořelí obdrželi zásluhou tehdejšího zemského hejtmana Fettera z Lilie 200 zl. podpory od zemského výb.
11. března 1904 u P. Havlíka oheň byl v zárodku uhašen, stavení a stodola p. J. Rozehnalá č. 7 na závodí, při požáru uhájena již chytající stodola p. Fr. Sošky.

v r. 1906 - březen - požár u p. J. Šubrta

květen - hořela družstev. stodola.

v roce 1909 - 10. června /na Boží Tělo/ shořela zapálena bleskem stodola p. A. Kudielky, uhájeno stavení p. Fr. Kořínka.

v roce 1913 - 6. ledna shořela do základů stodola tehdejšího starosty obce Alberta Šípa,

v roce 1928 - udušen v zárodku požár v zámku.

Kromě toho účinně zakročil sbor v posledních létech při přesporních požárech v Košatce /Vjaclovský/, v Mošnově /panské stodoly/ ve staré Vsi /mlýn Havvránkův/, za války vyhořela stodola při čís. 30 /Felix Myšky/.

P o š t a

Roku 1866 zřízela byla v Petřvaldě pošta. Dvakrát týdně docházel do Příbora pěší posel /Myška, říkali mu Šklář/ vždy v úterý a sobotu. Poštovní úřad byl na fojství a prvním poštmistrem byl A. Kudielkův švagr Waldhauser, který byl zároveň písařem v Kudielkově kanceláři. Jemu náležel také grunt čís. 70 /nynější majitel prof. J. Ledvinka/. Po Waldhauserovi byl poštmistrem Viktor Kudielka a když odešel jako nájemce dvora do Bartošovic, byla ustanovena sl. Vilemína Hubrtová z Brna a poštovní úřad byl přestěhován do čp. 59 /kovář Hýl/.

Po Hubertové byla ustanovena Eliška Rusková, za jejího úřadování zjištěny nějaké diference a byla propuštěna. Po ní přišla Adolfína Buchmajerová ze Šlepanic a pošta se opět přestěhovala do č. 61 /nyní Z. Hajduček/. Tam byla až do roku 1910. Od tohoto roku přestěhovala se pošta do školy a správkyňí pošty jmenována žena řídící učitele Filipína Richtrová až do r. 1921. V r. 1921 ustanoven poštmistrem Frant. Šmerda a pošta se přestěhovala do č. 114. Koncem r. 1927 ustanoven byl poštmistrem Šmerda do Příbora a pošta přestěhovala do čís. 7 /Ráj/. Úřad spravovala do května 1928 úřednice Haselmannová, po ní smluvní úřednice J. Hruška až do dnešního dne. Poštovní úřad má nyní denní provozní spojení s pošt.úřadem ve Studénce.

Četnická stanice

Až do r. 1885 náležel Petřvald pod obvod četnické stanice v Bartošovicích. Dne 1. června 1885 zřízena byla v Petřvaldě č. 66 /tehdejší mlýn/ jednomužová stanice četnická, k níž přiděleny obce: Petřvald, Petřvaldík, Velká a Malá Košatka, Trnávka, Kateřinice, Chabičov, Mošnov, Albrechtíčky a Nová Hůrka. Obvod stanice měřil 31,46 km².

Od r. 1893 rozšířena stanice na dvojmužovou a 30.9.1915 přestěhovala se stanice na Dvčrek do č. 18. Prvním velitelem stanice byl strážník mistr Zuba /1885-90/, Jan Tuscha /1894-96/ Karel Schuster /18976-97/, Ant. Bartoň /1897-99/, Ant. Konečný /1899 1903/, Jan Ryšavý /1903-03/, Frant. Grünwald /1903-10/, Josef Holub 1910-1914, Josef Mäntner /1914-26/, od r. 1926 Ant. Zadražil do dneška.

S p o l k y s činností vzdělávací a tělovýchovnou

Čtenářsko-pěvecký spolek LUBINA založen byl 8. 11. 1903. V-~~per~~
V protokole ustavující valné hromady čteme: "zvláště občané petřvaldští ukázali, že jsou zde a že předčili v tomto ohledu občany místní" Petřvald byl totiž pokládán za obec národně ohroženou, čemuž nasvědčuje také to, že abiturienti gymnásia kroměřížského darovali národně ohroženému Petřvaldu u Příbora knihovnu. Úkolem spolku Lubina bylo upevňovat národnostní uvědomění svého členstva, a všeho občanstva čtením dobrých českých knih a časopisů, pořádáním divadel a přednáškami pěstovali českou hudbu a zpěv a starali se o vhodné zábavy a výlety. Při založení čítal spolek 90 členů a již v r. 1905 má knihovně o 179 svazcích a vykazuje 980 Kčs spolkového jmění. Pro členskou místnost odebíralo se v r. 1905 sedmero časopisů: Pozor, Ilustrované listy, Československý hospodář, Příborské noviny, Světozor, Šťastný domov, Český svět. Kromě toho dodával do spolkové místnosti MUDr. Jahodář Národní listy a E. Janečka Lidové noviny. Na tehdejší dobu jistě pěkná čítárna.

V létech 1906 - 1908 kupoval a zdarma rozdával po 25 číslech Ruchu. Při hudebních podnicích spolku účinkovala 9 členná hudební kapela Josefa Schneidera ze Dvorku.

Po 8 letech trvání přeměněn byl spolek usnesením valné hromady z 21. 1912 v odbor Národní jednoty jejíž první ustavující valná hromada konala se 10. 3. 1912. Odbor pokračoval v činnosti vzdělávací i zábavní až do r. 1914 /poslední zápis z 12.6.1914/, kdy nedobrovolně donucen byl činnost zastavit. R

Po válce se již odbor Národní jednoty neutevořil a zanikl. Zbytek knihovny splynul s knihovnou obecní.

Tělocvičná jednota SOKOL založena byla v r. 1912. Ustavující valná hromada konala se 3.11. 1912 a přihlásilo se při založení 24 mužů jako členové činní, 11 členů přispívajících, 8 dorostenců.

O ženách není v zápise ustavující valné hromady zmínky, přistupovaly teprve v pozdějších letech. Cvičilo se od založení až do r. 1920 v hostinci č. 60, od ledna 1920 až do otevření vlastní sokolovny v hostinci č. 20. V r. 1921 zakoupil Sokol starý pivovar od Karla a Marie Stejskalových za 150 000 Kčs. Hostinec při pivovaře č. 65 prodal Sokol svému členu Aloisu Šindlovi za 80 000 Kčs a ten prodal jej hned pekaři Ant. Židkovi za 85 000 Kčs.

Budova starého pivovaru byla částečně stržena, rozšířena do dvora a postavena prostorná tělocvična se stálým jevištěm sborovnou a bytem pro sokolníka. Tím zadlužila se jednota asi 270 000 Kčs, kterýžto dluh do dneška splácí. Nová sokolovna byla slavnostním způsobem otevřena 4. září 1921

Dobrovolná pracovní povinnost tehdejšího členstva umožnila vybudování tak nákladné tělocvičny, která se stala střediskem nejen činnosti tělocvičné, ale i kulturní. Na prostranném a dobře vybaveném jevišti byly sehrány divadelní hry, na něž se dřív pro nedostatky scénické ani pomyslet nemohlo.

V roce 1928 zřízeno v sokolovně kino, které hraje několikrát do roka i pro děti. Prvním dětským představením byl "Pantáta Bezoušek".

Jednota měla svou vlastní knihovnu o 228 svazcích, z nichž po založení obecní knihovny věnovala jí 224 svazky.

Koncem roku 1928 cvičilo v Sokole a zapsáno bylo v seznamu členském: 80 mužů, 32 žen, 12 dorostenců, 8 dorostenek, dále 23 žáků a 16 žaček.

Starostou sokola od r. 1921-25 byl uč. Alois Blahut. Prvním starostou jednoty byl Josef Tománek, dělník, po něm Jan Sklenák, krejčí.

1925 - 1928 byl starostou Ing. Jaroslav Ledvinka, nyní Jaroslav Stucklý.

Dělnická tělocvičná jednota založena byla v r. 1913 na ustavující valné hromadě, konané 27.7.1913. Přihlásilo se na počátku 34 mužů, 12 žen. Cvičilo se v hostinci č. 94 dvakrát týdně a v neděli.

Spolková knihovna má 198 svazků. Koncem r. 1928 čítá dělnická jednota 90 příslušníků. Kromě činnosti tělovýchovné hrají členové divadla a pořádají poučné přednášky.

Kromě těchto spolků byl v Petřvaldě od r. 1896 spolek "vojenských vysloužilců" /tj. veteránů/, jehož činnost omezovala se na účast při církevních slavnostech a průvodech, pořádání tanečních zábav a výletů. Ze spolkového jmění zakoupeny byly hmoždíře, z nichž se při církevních slavnostech střílelo a udílány pohřební podpory při úmrtí členů. Po převratu byl spolek nařízením okr. pol. správy v r. 1921 rozpuštěn. Posledním předs. Frant. Blahut č. 101. Celkem bylo 50 členů.

Povšechně o obci

Obec Petřvald, v listinách ze stol. 15. Peterswald magnus, zvaná německy Gross Petruswald, na obecním pečeti z r. 1870 "Hrubý Petřvald", úřední název "Velký Petřvald /od r. 1921 začal poštovní úřad užívat názvu P. na/Mor. tvoří s osadou Dvorkem samostatnou politickou a katastrální obec o 759 ha rozlohy /7,59 km²/ Budovy obce Petřvaldu postaveny jsou po obou stranách silnice, která od nepaměti spojuje Mor. Ostravu s Příborem, velkou většinou na pravém břehu Lubiny /na břehu levém jsou pouze 4 čp./, osada Dvorek je jen na pravém břehu Lubiny. Pozemky katastru petřvaldského jsou po obou březích Lubiny a hraničí s katastry obcí: Petřvaldíku, Košatky, Staré Vsi, Trnávky, Mošnov a Hartů.

Střed vesnice /kostel/ je 250 m nad mořem, nejvyšší bod katastru "Vrchovina" 267 m, pozemky na levém břehu Lubiny 235 m.

Z celkové rozlohy katastru je poplatných 545 ha polí, 39 ha luk, 22 ha zahrad, 57 ha pastvin 49 ha lesů. Půdy nepoplatné /neplodné/ je 44 ha a jsou to: vodní tok, kamence, cesty atd.

Jak na přiloženém plánu osady z r. 1774 lze pozorovat, řadila se selská stavení /usedlosti-grunty/ většinou po levé straně silnice ve směru Příbor - Mor. Ostrava, částečně pak na tzv. Záhumení. Jedním grunt č. 9 /Krejčí, později Jan Rozehnal, nyní Fr. Kolbe/ je na levém břehu Lubiny. Po pravé straně silnice, pak v ulici zv. Svinská /protože se tamtudy honil vepřový dobytek, bagouni zvaní/, v Kachniči usazovali se chalupníci a domkáři.

Lid mluví smíšeninou nářečí lašského a řeči spisovné, čisté nářečí lašské se neudrželo, zrovna tak jako úplně vymizel lidový kroj, o němž nejstarší pamětníci vypravují takto:

Muži nosili úzké kalhoty po kolena sahající, povětšinou koženky a obouvali boty vysoké. Nakošili z domácího plátna lněného nebo konopného, u krku na pentlové vázání, rukávy volné, Oblékali soukenné vesty ze sukna modrého nebo zeleného s hustou řadou kovových lesklých knoflíků kulovitých a šněrováním, rovněž takový /soukenný/ špenzr /kabát se šosy/. V zimě nosili ovčí kožichy nebo haleny. Na hlavách nosili beranice sametové, kožišinou obšité, v létě klobouky plstěné s vysokou hlavou zašpičatělou a širokou střechou /po způsobu valašským/.

Ženy oblékaly sukně ponejvíce bleděmodré, krátké, někdy i barev duhových, široké zástěry, bílé nebo černé stejné délky se sukni, punčochy bílé vzorkované, střevičky lakové s ozdobnými mašlemi.

Rukávce baňaté, krajkami zdobené a pentlemi svázané a na ně brusleky /živůtky/ hedvábné, pestrobarevné s portami zlatými a s našívanými zlacenými lesknoucími sá potáčky /cetkami/. Jejich špenzr s baňatými později úzkými rukávy hedvábnými a čepec kulatý, krajkami, perličkami a zlatými patáčky pošitý, ladně doplňoval celkový ústroj. Vedle čepce nosily ženy na hlavách šátky, tzv. "lipské". Muži nosili vlasy do týla česané, hojně mastnotou namazané a uhlazené, ženy za svobodny copy spletené a volně visící, pentlemi v mašle uvázanému ozdobené, vdané ženy /zavítky/ splétaly copy okolo hlavy.

Rovněž i ze starých zvyků uchovalo se do dneška jen velmi málo a přicházejí poznenáhlu v úplné zapomenutí.

Okolo sv. Třech králů chodili po vesnici 3 králové s andělem, na sv. Dorotu /6. února/ chodily po staveních děti a odříkávaly výjev o sv. Dorotě. V březnu a o sv. Jiří zpívaly děti opět po domech a příchodu jara, nosíce při tom májíčky, stromky to jedlové, asi 1/2 m vysoké, okrášlené fábory a navěšenými slupkami, /výdunky/ slepičích vajec, na větvích nechýbělo ani pozlátka a všelijaké cetky. Při tom děti zpívaly:

Ó májíčku	proč jsi tak zelený?	byl jsem dlouho v zemi
/: Ó Maria: /	kdes tak dlouho byla	
/: u studénky: /	ruce nohy myla.

Číms jich utíra - la	
zeleným lístečkem	
modrým papírečkem	modrá lelija
svatý Jiří jede	zemi odmyká
aby tráva rostla	tráva velika
všelijaké kvítí	
co se v poli svítí	modrá lelija.

V dobách starších páčila se i Mařena /Mořena/. Ale nejvýznamnější oslavou celého kraje bylo pálení ohňů svatopjanských v době slunovratu, patrně ještě z dob pohanských pocházející a dodnes prováděné. Stavění mají uchovalo se rovněž až do dnešních dnů. O velikonocích býval "šmigrust", dnes jen dětmi dodržovaný. Dříve chodili na šmigrust i dospělí. Kmotřenky /křestné maminky/ podělovaly v pondělí velikonoč ní své kmotřence bochníčkem chleba, do něhož zapekly, bylo-li to pro hochy, 2 dvacetníky, pro děvče 1 dvacetníky.

Chudobnější dva nebo jeden desetník /šestku/ . Kromě toho dostal perník, koláče a ovoce. Tenkrát byla by se zlobila dívčice na svého hochu, kdyby ji nepřišel okoupat /proto také název "kupačka"/. I chodívali tenkrát hoši po domech v hloučcích, kde byla svobodná děvčata, vyvedli je třeba v košili z postele pod nejbližší pumpu a důkladně ji okoupali /byla asi tenkrát děvčata otužilejší než dnes/. "Krmáš" a tzv. "císařské hody" trvaly několik dní. První patřil všem, druhý hospodářům a hospodyním, třetí chase a poslední zase všem. Vystrojovat dětem vánoční stromek začalo se u nás ujímat teprve po zrušení roboty v druhé polovině 19. stol. Před zrušením roboty žil náš venkovský lid celkem dosti bídě. Hlavním pokrmem byly brambory, u nás kobzole zv. /podle prvního pěstitele brambor v Prusku zahradníka Kobsel/ a zelí, kterého se na zimu v každém stavení několik věder nakládalo a dosud nakládá. Dále výtěžek hospodářství - mléko, máslo, sýr a vajíčka. Masa požívalo se za stera jen na svátky. Ovoce se na zimu sušilo, ze sliv vařila se povidla. Při této celkem málo rozmanizé stravě byl lid zdravý a dožíval se vysokého stáří. Trudný život kořenili si veselím, tancem a zpěvem. Oblíbeným hudebním nástrojem byl cymbál. Poslední petřvaldský cymbalista Myška zpíval a hrál skladateli Leoši Janáčkovi v r. 1890 staré lašské písně, kterých dnes již neuslyšíme a z nichž nejvíce ještě zachytil Sušil ve sbírce "Moravské národní písně" /z Petřvaldu 2/ a Janáček v "Kytici" /z Petřvaldu 1/. Myškův cymbál je dnes majetkem p. Frant. Friedla, hostinského na Dvorku, ale chybí mu struny. Dnes spokojí se lid harmonikou, místo krásných písní lidových zpívají se otřepané odrhovačky pražských kabareťů. Z tanců národních zachovala se "beseda", ostatní tance vymizely úplně zatlačeny byvše tanci umělými.

Hospodářství

Pokud se pěstoval len a konopí, konávaly se přástky způsobem slavnostním se všemi starými zvyky a obyčejí. Dnes jen v málo chalupách uchovaly se někde na půdě staré kolovraty. Za to konají se dosud v zimních měsících tzv. "škubačky" - draní peří. Pozemky jednotlivých selských gruntů táhly se celkem úzkým pruhem od vesnice až k hranicím sousední obce, jsouce od sebe odděleny travnatými mezemi nebo polními cestami. Blízko stavení byly pravidelně pečlivěji obdělávané a tudíž úrodnější, pozemků vzdálenějších nebylo již tak dbáno. Mnoho gruntů nezachovalo na dnešní časy svou původní celistvost, jejich majitelé odprodávali pozemky a takovým rozkouskovaním gruntů pak pozemkovou reformou kapitulního velkostatku a rozprodejme gruntů

Tylečkova č. 58 /majitel Rf. Tyleček se na grunt přiženil z č. 80, nehospodárností se zadlužil tak, že grunt musel prodat a koupilo jej "družstvo"/ zmohli se chaňupníci, kteří svá pole obdělávají kravami. Při staveních byly někde hodně veliké ovocné zahrady s druhý domácími v novější době mnozí občané založili si školky ovocné a pěstují na zahradách druhý člechtěné, hlavně jadernatého ovoce. Šlechtěným třešním se u nás nedaří. V poslední době vysazuje se na polních mezi hojně sliv. Přesto však je u nás význam ovocnářství nedoceněný a dosu v plénkách. Blížkost jedinečného odbytiště, uhelný revír mor.ostravsk skýtá pro náležitý rozvoj ovocnářský movný popud a snad v dohledné době bude i ono na tom stupni, na jakém svou výnosností zasluhuje být. Pozemky katastru petřvaldského jsou starší i mladší nánosy /naplaveniny/ říční, tj. hlína a jíl s vrstvami písku a štěrku. Štěrky a písk nacházíme při kopání i na místech vyvýšených. /např. na Landeku/ a vznikly jednak zvětráním starších hor, jednak nánosem tehdejších vodních toků. V těchto vrstvách často se nacházejí kusy ruly nebo žuly, kamení to původu švédského. K nám dostat mohly se jedině na ledových krách v době, kdy nynější východní kraj Moravy byl dnem mořským /doba mladších třetihor/.

Na návrších a stráních je původní ornice, vzniklá zvětráním, kdežto v dolinách a hlavně v povodí Lubiny a Trnávky je ornice vodami nanešená. Tratě pozemků zdejšího katastru jsou:

Závodí, Křibina, Osina, Mřihlad, U kříže, Za dědinou, Na kopci, V potokách, Na družstvě, Landek /s prameny dobré pitné vody, jež svedeny jsou do dvou studní, zásobují vodou zámek, sokolovnu a fojstvy s pivovarem /Příčka, Švejďák - zvaný tak asi proto, že v dobách války třicetileté zakopáván tam byl uhynutý dobytek/, Folvark, U dola, V důlku, Horní role a U kostela. Mnohé z těchto tratí, hlavně na jih od dědiny ležící jsou mokré, spodní vody prorážejí na povrch a tvoří studánky.

Před vypuknutím války byl již vypracován projekt na odvodnění tratí při horním konci, ale pro válku k odvodňování nedošlo.

V roce 1924 utvořilo se v obci vodní družstvo, které pracuje k odvodnění celého katastru. Výsledkem bylo zaměření zbytku katastru k původnímu-předválečnému projektu, z jara 1928 provedl inženýr zemědělské rady sondování na projektu. Jednotlivci provedli však na svých pozemcích buď úplné nebo alespoň částečné odvodnění na vlastní náklad sami buď za války nebo po ní.

Pozemky oraly se u nás a valnou většinou dosud ořou do záhonů šestibrázdových, na vlhkých pozemcích dokonce do čtyřbrázdových proto, aby přebytečná vlhkost brázdami byla odváděna. Staří hospodáři hnojili jen chlévským hnojem, nechávající kromě toho jednotlivé kusy pozemků ladem ležet /úhořili/ Dnes obdělá se vše co se obdělat dá a přihnojuje se hnojivem umělým. Každý zemědělec ví, že vydání za umělá hnojiva mnohonásobně mu nahradí zvětšená sklizeň. Pěstují se čtyři druhy obilovin: pšenice, žito, ječmen a oves, brambory, do nichž prostředkem záhonů sadí se zelí a po okraji fazole nebo vodnice /kvačky/, řepa kravská červená i žlutá, jako meziplodina v řepě nebo bramborách mák. Řepu cukrovku u nás nepěstují, jen statkář Stejskal na pozemcích na levém břehu Lubiny. Tam také založil chmelnice asi na 8 mírách pozemků a daří se jim v našem drsnějším podnebí celkem dobře.

Z luštěnin kromě fazolí jako meziplodiny pěstuje se hrách, málo čočky a koňský bob jako meziplodina. Protože je poměrně málo luk se sklízí velmi nejistou /v době senoseče přicházejí záplavy/ pěstuje se ani na 1/5 pozemků jetelina, zde ščudlek nebo ščutek zvaná, do níž se přisévá bojínek. Takové seno jetelové s bojínkem nazývá se "rajgras". Kromě toho na zelené krmivo sejí se různé směsky a vojtěška /lucerka/, již se zvláště v hlubokých půdách daří a poskytuje i čtyři seče.

Louky, jež vesměs leží v katastru staroveském a košackém, které náležely petřvaldským usedlíkům již odedávna nebo byly získány parcelací kapitulního velkostatku, dávají sice seno dobré a hojně, ale jeho sklizeň bývá velmi obtížná. Říká se v Petřvaldě, že jen jednou za šest let podaří se sklídit seno nezmočené. Právedelně v době senoseče vylévá buď Odra nebo Ondřejnice a zkalí trávu nastojato nebo již posečenou odnese. V takových letech bývá pak o krmivo bída, poněvadž chybí zda řízky a skrajky /vršky/ řepné.

Lesů selských je již poměrně velmi málo a ponenáhlu i ty mizí jsouce proměňovány na ornou půdu. Jsou povětšinou listnaté někdy už jen křovin olšové.

Po zrušení panských rybníků přestalo se rybníkařit úplně. V roce 1926 zřídilo si několik jednotlivců rybníček na horním konci při č. 69. a osadili je kapří násadou. Pokus se podařil vzdor vyslovovaným pochybnostem a kapříkům se v rybníčku dařilo. Jinak loví se ryby v Lubině a Trnávce. V Lubině, vypouštěním továrních splašků z příborských továren, mnoho druhů ryb, dříve hojných /pstruzi/ vyhynulo úplně.

Včelařství bylo za stara mnohem rozšířenější než dnes. Staří včelaři-hospodáři včelařili ve špalcích /klátech/ nebo v úlech slaměných, v Brušperku bylo medařské sdružení Koncem let devadesátých bylo na novojickém hejtmanství napočítáno 3869 úlů. Největší včelín v Petřv měl statkář Kudielka /asi 40 úlů/. Dnes včelaři jen několik jednotlivců většinou v úlech Dziedzionových /s plodištěm a medníkem/. V zápise farní kroniky je poznamenáno, že se včelařství v blízkosti pivovaru /ve škole a na faře/ nedaří pro přílišné množství kouře z pivovarského komína. Jisto je, že poloha obce s hojností lip a květin medonosných skýtá možnost pěstování daleko většího počtu včelstev, než se jich dnes pěstuje a že tento obor hospodářský je v naší obci zanedbáváný.

Rovněž chov drůbeže je v obci pouze po domácku, racionálně pěstují jen nečetní jednotlivci. Zavede-li si někdo chov ušlechtilých druhů, brzy zvrhá se plemeno křížením s domácí drůbeží, avšak k osvěžení krve přece přibývá. Chovají se slepice, kachny a husy, krocany a perličky chovají jen jednotlivci. Chov holubů je víc jen pro zábavu než pro užitek. V poslední době začíná se rozšiřovat chov králíků, povětšinou plemen ušlechtilých /hlavně králík stříbrný ruský, havana, činčila a český strakáč/ v králíkárnách.

Chov dobytka hovězího začíná se zvelebovat teprve v letech osmdesátých min. stol. Před tím chovaly se u nás hlavně z Polska přiháněné krávy "polky" zvané. V r. 1873 na světové výstavě ve Vídni vyznamenán byl první cenou dobytek kravařský /v obeslání této výstavy přičinil se tehdejší hospodářský správce ze Suchdolu Frant. Suchý a německé hospodářské spolky z Nov. Jičína a Fulneka/. Po tomto vyznamenání plemene kravařského nastal shon a byl všeobecně nakupován na chov mladý dobytek plemene kravařského z německých vesnic Sedlnice, Bartošovic, Kunvaldu. Tehdy měl fojt Kudielka na svém statku dobytek čistě kravařský od svého bratra Viktora Kudielka, nájemce bartošovického dvoru. Plemeno kravařské se však neudrželo u nás čisté, bylo kříženo s plemenem bernským a bernsko-hanáckým. /Čisté plemeno bernské chováno byl na arcibiskupských dvorech "Luhu" u Kopřivnice a ve dvoru hájovském/. Majitel č. 20 učinil pokus s chovem černobílého plemene holandského, které se u nás neosvědčilo pro svou choulostivost a náchylnost k plícní tuberkuloze. Možno říci, že dnešní hovězí dobytek u nás jsou kříženci plemene kravařského a bernsko-hanáckého, mezi nímž najdeme hodně krav původu slovenského, dovážených obchodníkem Vavrečkou z Košatky z trhů slovenských.

Od jara až do pozdívho podzimu se skot vyhání na pastvu, zprvu na meze a průhony, po sklizni otavy na louky a jeteliště. Mléko skupují obchodníci mlékem a odvázejí do Mor. Ostravy. M Na máslo a tvaroh zpracují se převě jen pro domácí potřebu.

Koně chovají jen sedláci, zastoupená jsou různé plemena, jednotného chovu není. Pro Petřvald je státní hřebčinská stanice ve St. Vsi n.O.

Za stara honil se k nám vepřový dobytek z Polska a Uher /bagouni/. Dobytek tento byl napadán velmi často uhroovitostí a plicními nemocemi. Proto zřizovány byly v hejtmanství stanice pro chov vepřového dobytka plemene yorkschiřského, které pak zásobovaly své okolí tímto čistokrevným a nemocem vzdorujícím plemenem. Vepři u nás chovaní jsou většinou kříženci domácích prasnic s plemenem yorkeschirským. Chov bagounů zanikl úplně.

Kdysi velmi kvetoucí chov ovcí zanikl v létech osmdesátých min.stol. a jen jednotlivci víc dětem pro zábavu než pro užitek chovají ještě dnes po jedné nebo dvou ovcí. Za to chová se dosud hojně koz.

Polním hospodářstvím a pomocnými pracemi při něm zabývají se v Petřvaldě a na Dvorku téměř 4/5 všeho obyvatelstva. Většina rolníků má všechny druhy hospodářských strojů a po zavedení el. osvětlení v obci v r. 1923 upravují se mnohé na pohon elektromotorem /mlátičky, řezačky, okružní pily a j./. Půdu zlepšují částečným odvodňováním, umělých hnojiv se užívá hojně, osiva se moří a starají se o opatření ušlechtilých druhů obilí a brambor. Hospodářských časopisů se hojně odebírá a čte, časté jsou přednášky ze všech oborů hospodářských.

K podpoření snah zdárného hospodaření utvořilo se v Petřvaldě Hospodářské družstvo za starostenství Rudolfa Sklenáka. Družstvo staralo se o nákup umělých hnojiv, osiva, hospodářských strojů atd. a koupilo brzo po svém založení grunt č. 58 od RFr. Tylečka. Založeno bylo v dubnu 1897, prvním předsedou Rudolf Sklenák. V tomtéž roce koupil grunt Tylečkův za 10 000 zl. /Grunt koupil před tím starosta Rudolf Sklenák pro obec. Na protest největšího poplatníka Kudielky nebyla koupě zem. výborem schválena a byla zrušena/. 15. 9. 1900 prodalo družstvo stavení s přílehlými zahrádkami Františku Kořínkovi za 2000 K. Zahradu při silnici k Lubině koupil Karel Pavelka, který za ni zaplatil 5800 K a v r. 1903 postavil při silnici obchodní dům. Pozemky byly pronajaty a v r. 1924 byly 25 nájemcům prodány za 114 059,49 Kčs. Spolek požádal pak v r. 1926 o likvidaci a po lhůtě likvidační se rozešel.

Oszatní obyvatelstvo Petřvaldu a Dvorku zaměstnává se prací v podni-
cích průmyslových, řemesly a obchodem. Dělníci tovární valnou větši-
nou zaměstnání jsou v železárnách vítkovických, několik v Mor. Ostravě
Přívoze a Mar. Horách. Jen málo, a to hlavně stolaři, pracují ve
vagonkách v Butovicích a Kopřivnici. V létech 1880-90 docházelo hojně
žen na práci do tabákové továrny v Nov. Jičíně.

Řemeslně provozují činnosti v Petřvaldě a na Dvorku:

2 krejčí, 3 obuvníci, 1 kolář, 2 kováři, 3 stolaři, 1 stroj.zámečnick,
1 bednář, 1 pekař, 2 holiči, 1 řezník. Kromě toho je v Petřvaldě
1 úředně oprávněný zednický a tesařský mistr. V č. 144 zřízena je
dílna na opravu šicích strojů a jízdních kol a sklad strojů.

Obchody smíšeným zbožím jsou v Petřvaldě 2, vedle nich jsou zde dvě
filiálky konzumu "Budoucnosti" z Mor. Ostravy a Zádruhy z Příbora.

V létech 1860-70 byl v Petřvaldě jediný obchod smíšeným zbožím v č.60
a ten měl firmu jen německou.

Hostince jsou v Petřvaldě 4, na Dvorku 2, kromě toho je spolková dočas-
ná koncese na sokolovně. Různých neohlášených, daně neplatících řemesl-
níků je v Petřvaldě několik.

V r. 1926 zřízena byla utomobilová linka mezi Příborem - Mor. Ostravou
Janem Svobodníkem z Kopřivnice. Svobodník najal pak hostinec na č. 60
v Petřvaldě a provozoval autodopravu z Petřvaldu do Mor. Ostravy jedno-
denně /jízdné 10,- později 12,- za jednu cestu/

V únoru 1928 odešel na hostinec do Studénky a v březnu dopravu zastavi
Brzy na to zařídil dopravu dělníků z Petřvaldu do Vítkovic Jindřich
Tyleček ze Staré Vsi. Z nákladního auta upravený autobus pojme 40-50
osob, jezdí 3x denně tam a zpět za 2,- Kč jednu jízdu pro dělníka.
Při dostatku místa přibírá i nedělníky za poplatek 6,-Kčs.

O zdraví obyvatelstva pečuje obvodní lékař, porodní asistentka /dříve
porodní bába zvaná/ a samaritský odbor při sboru dobrovolných hasičů.
Nejstarší pamětníci vypravují, že již před systemisováním místa obvod-
lékaře působili v Petřvaldě lékaři a to: Dr Schubert, který sem přišel
z Jistebníka, Dr Pánek, rodák z Olomouce, který bydlil na Dvorku č. 18
Dr Michl, rovněž rodák z Olomouce, Dr Hrabálek, který prý měl v Petřv.
velkou bídu a odstěhoval se na místo obv. lékaře do Lomnice u Tišnova
/ v r. 1897 pozval Hrabálek do Tiškova na výstavu petřvaldského cymba-
listu Jana Myšku, který si potom nemohl vynachválit kolik peněz tam
vyhrál/. Po Dr Hrabálkovi byl zde krátký čas Dr Herzl, který bydlel
v zámku. Nějak se nezachoval tehdejšímu Kudielkovi, který na něj podal
stížnost a Herzl znechucen z Petřv. odešel.

V r. 1897 bylo zde místo obv. lékaře pro Petřvald, obě Košatky, Petřvaldík, Hartý, Mošnov, Kateřinice a Trnávku a prvním obv.lékařem byl jmenován Dr Jaroslav Jahodář, který nastoupil 1.12.1897. Bydlel v nájmu až do r. 1909, kdy postavil si na zahradě, koupené od kapitulního velkostatku, villu Ráj, která dostala z vyhořelé chalupy Rozehnalovy na Závědí čís. 7. V r. 1915 odešel na místo obv. lékaře do Zásmyk u Prahy, kde zemřel. Od r. 1915-23 nebylo v Petřvaldě lékaře. Teprve v září 1923 nastěhoval se sem nově jmenovaný obv.lékař MUDr Petr Polcar, rodák z Nebovid u Brna, který v listopadu 1926 odešel do Bosonoh u Brna. Po dobu tříměsíční doby výpovědní ~~máxx~~ vydržoval zde zástupce MUDra Hanáka. O místo ucházel se MUDr Vilém Léhnert z Mošnova, který se zde také usadil, ale poněvadž místo meobdržel odešel a koncem r. 1927 se nastěhoval MUDr Josef Držkovic z Klímkovic, který odešel koncem prosince 1928 do Svinova.

Podle rodné matriky působily v Petřvaldě tyto porodní báby:

Kateřina Jarolímová z č. 77 od r. 1790

Kateřina Klímková z r. 77 - 1798 - 1806

V létech 1806 - 1810 zde báby nebylo a docházely k porodům Anna Vysocká z Petřvaldíka a Anna Vaňková ze Dvorka. Od března 1810 -1812

Anna Pavlíková z č. 51 pak Anna Mutinová z č. 48 od 1812 - 1846

Terezie Ševčíková z č. 54 1848 - 1878

Emilie Lošáková z č. 94 1878 - 1881 odstěhovala se do Mošno

Terezie Bayerová z č. 88 1881 - 1899

Od r. 1899 až do dneška Karolina Vjaclovská, který však provozovala praxi již od r. 1891 v Petřvaldíku.

V r. 1928 uspořádán byl ve zdejší škole župní samaritský kurs vždy v neděli v květnu a červnu. Účastníci byli obvod.lékařem Džkovicem poučeni o první pomoci při úrau a nehodě a také již v několik případech přispěli k první pomoci.

O komunikaci je postaráno silnicí z Mor.Ostravy do Přebora, kdy byla vybudována není zaznamenáno, jistě již od pradávna. O stavbu okresní silnice II. tř. od řížské silnice přes Kateřinice, Trnávku, Petřvald Petřvaldík, Košatku až k mostu přes Odru bylo požádáno jmenovanými obcemi 31.12. 1891. Stavba silnice byla schválena Mor. zem. výborem 6.5.1893 č. 11222. První díl hotové silnice od Kateřinic až po křižovatku v Petřvaldě kolaudován byl 31.7.1894, druhá část až k Odře 7.6. 1895. Železobetonový most přes Lubinu v Petřvaldě byl vybudován roku 1911.

Na dráhu chodí se buď do stanice Jistebníka n.Odr. nebo do Sedlnice. Nákladní stanice Studénka nebo Jistebník. Doručování telegramů z Brušperka.

Z dějin Petřvald před a po roce 1848 :

Roku 1792 měl Petřvald 71 domovních čísel s 633 obyvateli /není však udáno, je-li do tohoto počtu zahrnuta i osada Dvorek, která založena byla 1789 a r. 1790 měla již 24 domů a 107 obyvatel/. Také není udána národnost obyvatelstva.

Obytná i hospodářská stavení zbudována byla vesměs z dřeva, /otesanýc klád/ jak dosud skrovně zachované zbytky nasvědčují /při č. 68 Frant. Břežný, při č. 82 Marie Bednářová, při č. 9 Fr. Kolbe, při č. 42 Filipína Lénertová aj./. Dvěře do chalup byly nízké, ale široké, ale zavíraly se na petlici dřevěnou /zámků nebylo/ a na noc zastrkovaly se záporou dřevěnou přes celé dvěře ze zdi do žzdi. Podlahy na síni i v jizbách byly většinou z upěchovaného slínu, jen v málo staveních byly podlahy prkenné. Ze síně do jizby vestavěn byl pekarčák /pec na pečení chleba a koláčů "lopaťáků/, rovněž jako komín z cihel pálených postavený. Stěny uvnitř stavení byly vymazané a bílily se každoročně, obyčejně před velikonoce, strop čili "poval" byl trémový a nebílil se. Na trémy stropní zaznamenávali tenkrát důležité události v rodině hospodářství a v obci a ukládali na přibitá prkénka nebo do mezer /spár/ důležité listiny, motlitební knihy aj. věci památné, Nábytku bylo poskrovnu: šaty se ukládaly do "jarmar" /skříní/ buď na síni nebo na "hůře" postavených, prádlo a plátno doma vyrobené do "truhel" které, jakož i jarmary, byly pestře pomalovány. Stůl z tvrdého dřeva na zkřížených trnožích postaven byl obyčejně v rohu jizby a nad ním na stěně zavěšen byl kříž a pestře malované obrázky svatých zasklené. Při stěnách byly lavice /lavy/ a u stran stolu do světnice byly židle /stolky/ z tvrdého dřeva. U zámožnějších zavěšeny byly v jizbě police dřevěné, do nichž se ukládaly cínové nebo majolikové /pestře malované mísy, talíře, hrnky a jiné nádoby/. Z tohoto nádobí a nábytku se na dnešní časy v některých rodinách jednotlivé kusy dochovaly. Na "pekarčáku" spávali staří a hrávaly si děti, nad pekarčákem upevněná bývala bidla, na nichž sušili za nepohody šaty. Postele s vysoko nastlanými peřinami bývaly v každé jizbě, ale spávalo se většinou na hůře, čeled pak ve stájích. Přebytečné peřiny /jakož i peří nesedrané/ bývaly zavěšovány na půdách /hůrách/ na hambálky, na něž zavěšovali také slaninu a uzené maso tam, kde neměli komory.

Na půdu ukládalo se seno a sláma buď vikýřem /sklopcem/ nebo po schodech ze síně. Budovy byly kryty povětšinou slaměnými došky nebo šindelem, Jen význačnější budovy byly z tvrdého materiálu /zámek, pivovar, mlýn, fojství, kostel/, ale fojství bylo kryto slámou až do let šedesátých. Při staveních byly zahrady ovocné a zeleninové pro potřebu domácností.

Obyvatelé byli k vrchnosti v poměru poddanství a byli povinni robotou /robotní povinnosti viz str. 7/

Teprve r. 1775 vydala Marie Terezie robotní patent jímž prohlášen byl sedlák dědičným nájemcem svého statku a ustanoven byl počet dnů robotních.

Obyvatelstvo přidržováno bylo k vyznávání katolického náboženství. Již v době pánů petřvaldských šířilo se v okolí vyznání českobratrské /r.1589 Jan Petřvaldský vystavěl v Petřvaldíku bratřím Boleslavským, sektě bratrské motlitebnu, "sbor"/ a když po válce třicetileté mnohé fary pro nedostatek kněžstva zůstávaly dlouho neobsazeny bylo obyvatelstvo odkázáno na domácí bohoslužby a nabylo příležitosti utvrzovati se ve víře svých předků.

Počátkem stol. 18. dopřáno protestantům ve Slezsku větších náboženských svobod. Tenkrát mnozí obyvatelé pohraničních obcí, i z Petřvaldu, chodívali do sousedních obcí slezských, aby obcovali tam bohoslužbám protestantským. Ti pak pořádávali schůzky, na nichž se radívali, kterak víru evangelickou v našich krajích obnoviti. Úřady vrchnostenské zvěděvše o těchto schůzkách, přísně stíhaly účastníky takových tajných shromáždění. V Petřvaldě scházivali se v nynějším čís. 60 /majitelka L. Zbořilová/. Když se schůzky tam prozradily, nařídila vrchnost, že zahrady k tomuto domu patřící musí být dokola vysokým plotem obehnaná, aby byl přístup pouze od silnice. Mnozí z Petřvaldík i z Petřvaldu zůstali však tajnými vyznavači nového učení a v leckterém stavení objevila se po vydání tolerančního patentu /13.10.1781/ Králická bible nebo Žitavský "špalíček" po generace v tajných skrýších ukrývaný. Protože však ani toleranční patent neuznával vyznání českobratrské jako náboženství státní, přestupovali přívrženci tohoto vyznání k státem uznanému vyznání protestantskému /reformovanému helvetskému/.

A v r. 1782 vydaný zákon o zrušení osobního poddanství čili nevolnictví stal se dobrodiním lidu selského. Kdo jen mohl vykoupil se z poddanství, směl svůj majetek komukoliv prodati, kamkoliv se stěhovat, mohl se o své vůli oženiti, měl možnost dáti děti na řemesla nebo na studie.

Sedlák - do té doby nevolník, na jehož bedra uvaleno bylo kromě placení daní, dávek vrchnosti a desátků úřadům církevním i břímné tíživé roboty, stává se člověkem rovnoprávným. Novoty císařem Josefem II. zavedené docházely oblíbenosti u prostého lidu potud, pokud nesáhly na to, co bylo lidu nejdražší - na jeho řeč mateřskou a staré, po předcích zděděné zvyky. Především ozvaly se hlasy proti zavedení jednotné řeči němčiny do škol a úřadů, Venkovský lid pak ohražoval se důrazně proti zasahování vlády do jeho zvyků a obyčejů. Bylo totiž nařízeno, aby se mrtvolky pochovávaly bez truhel, toliko do plátna zašité aby se v hrobech polívaly hašeným vápnem. Slavné církevní úkony při pohřbech a průvody nebyly povolovány.

Také byly zakazovány obvyklé radovánky a lidové slavnosti /hledání krále po letnicích, přástky aj./. Posvícení /krmáš/ mělo se slavit v celé říši na jeden den /císařské hody/. Pouti a veřejné průvody církevní byly zakázány a mnohé svátky byly zrušeny. Nepokoje propukl konečně takovou silou, že císař Josef II. na sklonku svého života většinu svých novot zrušil. Za jeho nástupce Leopolda II. obnovena většinou zase stará zřízení zemská, zbylé ještě novoty Josefem II. zavedené zrušeny úplně a jistá část robot znovu zavedena. /1790-92/

Po válkách napoleonských, za nichž vlny vojska několikrát provalily se Petřvaldem jevíly se v obyvatelstvu všude touhy po větší svobodě politické podle zásad rovnosti a volnosti. Však tehdejší panovníci /František II. 1792-1835 a Ferdinand I. 1835-1848/, jejíž předním rádcem a ředitelem rakouské politiky od r. 1809-48 byl státní kancléř kníže Metternich, snažili se zavést a udržet absolutismus /jedinovládu/. Duševnímu vzdělání národů v jazyku národů v jazyku mateřském bylo bráněno a znemožňováno. Tenkrát pronesl Frant. Palacký věčně památná slova: " Budeme-li všichni tak se chovati, pak ovšemže zahynouti musí národ náš hladem duchovním. Já aspoň, kdybych byl třeba cigénského rodu a již poslední jeho potomek, ještě za povinnos bych si pokládal přičinit se všemožně k tomu, aby aspoň čestná paměť po něm zůstala v dějinách člověčenstva." Toto vření, probuzení porobeného národa české ho dalo se alespoň v klidné celkem době hospodářského vývoje.

Státní bankrot po napoleonských válkách ožebračil sice mnoho rodin, zničil a poškodil veřejné fondy /náboženskou matici, založenou Josefem II. ze zrušeného jmění církevního/, ale přece to byla doba povolného zotavování a klidného vývoje hospodářského.

Léta úrodná střídala se s roky neúrodnými: tak např. rok 1811 byl velmi suchý a drahota dostoupila veliké výše. Měřice žita prodávala se až za 84 zl. benkocetlí, pšenice rovněž, měřice brambor 25 zl. bankoc. Léta 1813, 14, 15 byla mokrá a neúrodná, v r. 1817 byla až do žní veliká bída, chudí lidé vařili polévku z lebedy. Dne 20.6.1821 padal sníh jako v zimě, roky 1822 a 1834 byly velmi suché, roky 1844, 46, 47 a 48 zase mokré a drahota stoupla nesnesitelně. Za měřici žita platilo se až 30 rýnských.

Mnoho škody způsobila také řeka Lubina, která v mokřých letech vylévala z břehů a měnila řečiště. Lučina tekla kdysi tokem zvaným dodnes stará řeka za čís. 9; kdy si prorvala nynější koryto není zaznamenáno ale na plánu z r. 1774 teče již dnešním korytem. Povodně r. 1814 a 15 strhly jez, od něhož odbočovala tzv. mlýnská strouha. Veliká povodeň byla v r. 1847, která strhla jez a most u hřbitova i všechny lávky.

Zlepšování hospodářské situace v první polovině 19. stol. projevovalo se úpravou budov. Staré budovy dřevěné poněkud mizí a místo nich staví se statky a domy zděné úpravnější a také pohodlnější i účelnější pro polní hospodářství. Vesnice nabývá poněkud nynější podoby.

Roku 1834 bylo v Petřvaldě 93 domů a 633 obyvatel. Na Dvorku 25 domů a 165 obyvatel, celkem 118 domů a 798 obyvatel.

Není však udána národnost.

Koncem 1. poloviny 19. stol. je v Petřvaldě rozsáhlý chov ovcí /sám kapitulní statek chová jich na 1800/ a hovězího dobytka. Část obyvatelstva je zaměstnána na stavbě tzv. severní dráhy cís. Ferdinanda buď jako dělníci nebo povozníci, i do Vítkovických hutí a uhelných dolů dochází dělní z Petřvaldu.

Nastává památný rok 1848 Lid domáhá se větších práv a spolupůsobení ve všech státních, žádá přiměřenou ústavu, rolníci přejí si úplné zrušení roboty a rovnoprávnosti jazykové ve školách a v úřadech. Schází se řííšský sněm ve Vídni a usnází se na zrušení roboty, což cís. Ferdinand I. potvrzuje 7.9.1848. Po bouřích na vídeňských ulicích přelžen je sněm na Moravu do Kroměříže. Ale ani tam není ústava dokonána.

2. prosince 1848 vzdává se Ferdinand trůnu ve prospěch svého bratrovce Františka Josefa I. Sněm kroměřížský je 7.3.1849 rozpuštěn a zavedena vláda absolutní. Ale již r. 1850 zrušeny jsou úřady vrchnostenské a pro obec je vydán zákon obecní, jímž uděleny jsou obcím některé funkce politické a soudní a všechny obce stávají se sobě rovnými. Roku 1854 stává se Nový Jičín sídlem krajského úřadu a soudu.

Obyvatelstvo volí si své obecní zastupitelství /obecní výbor/ a svého starostu. Prvním starostou v Petřvaldě byl Václav Kudielka, majitel fojství a byl starostou 27 let. Němec rodem, smýšlením i veřejným vystupováním /jako poslanec viz "Fojství"/ vedl obecní úřadování v úplně české obci - německy. Agendu obecní vedl mu jeho švagr Waldhauser, který také vedl od r. 1866 nově zřízený poštovní úřad. Podle výroků pamětníků ~~ne~~ uměl Waldhauser velmi špatně česky.

V r. 1860 udělena konstituce s práve spolčovacím, zrušením censury a právem volného projevu tisku veřejného. To byl podklad k pořádání národních slavností, z nichž první uspořádána byla 1861 na Hostýně, druhá 13.8.1862 na Radhošti a 5.7.1863 na Velehradě.

Rok 1866 žije dosud v paměti starých: 23. a 24. května byly tak tuhé mrazy, že obilí již vymetané pomrzlo, rovněž ovoce. Krátce na to v červnu zstížena byla obec zhoubným krupobitím. V červenci vypukla válka rakousko-pruská, která zasáhla i naši vesnici. Pobýtem vojsk pruských zavlečena k nám cholera a zaznamenáno je 5 případů úmrtí na cholery. Jinak však chovali se Prusové klidně a slušně, jen někteří prý byli hrozní žrouti.

Po Václavu Kudielkovi starostoval 3 roky Vávla Šindel, poněm rovněž po 3 rocích Janečka /čís.60/, Frant. Šíp a Jan Hajduček, potom po dvě období až do r. 1898 Rudolf Sklenák, od r. 1898 až do dubna 1906 kdy zemřel, Karel Mácha, od 11.4.1906 do konce září 1908 Jan Kolbe a od října 1908 až do konce října 1911 Karel Pavelka, od 30.10.1911 až do začátku listopadu 1927 Albert Šíp. V říjnu 1927 obecní zastupitelstvo bylo rozpuštěno a ustanoven byl ředitel měšťanské školy v.v. Bedřich Milberg z Příbora správním komisařem. V červnu 1928 po provedení obecních voleb a po vyřízení rekurzu zvolen starostou Bohuslav Dvorský.

Až do převratu volilo se do obce ve třech volebních sborech podle poplatnosti voličů s přibráním voličů práva honorátního a čestných občanů a voleno bylo 12 členné obecní zastupitelství. Po převratu od r. 1919 voleno podle nového volebního řádu, bez ohledu na poplatnost volební právo aktivní i pasivní mají i ženy a volí se 18 členné obecní zastupitelstvo.

Hospodářské osamostatnění po zrušení roboty zle šovalo finanční stav obyvateľstva. To bylo známo národohospodářským činitelům ve městech a proto také založili za účelem soustředění kapitálů a umožnění laconějšího úvěru živnostnictvu a obchodnictvu již r. 1862 v Příboře "Občanskou záložnu".

V roce 1867 však tehdejší německé obecní zastupitelstvo zřídilo záložnu pod firmou "Freiberger Vorschussverein" a r. 1871 založena katolickou politickou jednotou "výpomocná pokladnice, která záhy předčí oba starší ústavy. Všechny tři záložny byly u venkovských vkladatelů i dlužníků oblíbeny a hojně vyhledávány až do doby, kdy zřízena byla v Petřvaldě záložna podle systému Reiffeisena, která pak převzala pro Petřvald, Petřvaldík a Košatku činnost peněžní.

Roku 1800 vystoupila v měs. srpnu řeka Lubina z břehů tak, že s mlýnskou strouhou na mlýn v tzv. "zimním dole" tvořila rovnou hladinu. Tehdy také potrhala splav nad Dvorkem a protrhla si níže od splavu zcela nové řečiště.

Roku 1901 byla opět katastrofální zátopa Lubiny, při níž byl splav u Dvorku nadřezující vodu do mlýnské příkopy, úplně smeten. Opraven již nebyl a od té doby zrušen byl v Petřvaldě mlýn na č. 66 a mlýn v tzv. "zimním dole" upraven byl na pohon motorový.

V roce 1926 strhla rozvodněná Lubina asi 60 m silnice mezi Dvorkem a Mošnovem. Pro tyto, skorem každoročně opakující se škody, volalo se po regulování této dravé bystřiny. Projekt byl již vypracován na regulování od mostu v Mošnově až k mostu v Petřvaldě. Na obec připadalo na úhradu nákladů i s vybudováním železobetonové lávky u hřbitova 120 000 Kčs, ale sešlo z toho pro odpor několika jednotlivců, kteří si přáli, aby regulační projekt byl prodloužen asi o 400 m a podali proti vypracovanému projektu protest. Protože obec Hartý je odkázána na Petřvald jak hospodářský tak i v ohledech náboženských, školských, zdravotních a td. a do Petřvaldu má nesnadný přístup /lávka hřbitovní chatrná, na most daleko, podala žádost o vyškolení z Petřvaldu a přeškolení do Petřvaldíku. Nejzávažnějším dokladem žádosti byla přiložena fotografie hřbitovní lávky z r. 1927. Lávka byla koncem listopadu 1928 stržena, ale nová dosud zřízena není. Okresní úřad nechce povolit položky v rozpočtech let 1928 a 1929 po 10 000 Kčs na novou lávku protože stavba lávky je v projektu regulačním.

V r. 1870 napočítáno bylo:

V Petřvaldě	94 domů	a	731 obyvatel
na Dvorku	26 domů	a	136 "
Uhrnem	120 domů	a	867 obyvatel

V r. 1880: v Petřvaldě 123 domů - 873 obyvatel vč. Dvorku
z nich 823 Čechů a 50 Němců

V r. 1900! v Petřvaldě 135 domů 1022 obyvatel vč. Dvorku
z nich 889 Čechů a 133 Němců

Tenkrát napočítáno v obou obcích 81 koní , 682 krav

V r. 1910 v Petřvaldě a na Dvorku 143 domů a 1120 obyvatel
z nich 1016 Čechů a 104 Němců
1116 řím.katol., 3 izraelité 1 ev

Zdravotní stav v Petřvaldě byl a je kupodivu dobrý, ač v obci je citelný nedostatek dobré pitné vody. Zvláště v "kachniči" je voda nepoživatelná a bbyvatelé této části docházeli na vodu k vodovod. výtoku na dvoře zámku, kam přiváděna je pro zámek voda ze studen na "Landeku", zásobujících vodou pivovar. V roce 1927 zřídili si usedlíci v "kachniči" z přebytečné, jinak bez užitku odtékající vody vodovod do sedmi čísel. Majitel pivovaru Karel Stejskal podal na ně žalobu pro poškození.

V listopadu 1897 až do dubna 1898 řádil zde mezi dětmi záškrt epidemický. Zemřely 3 děti. Jinak kromě obvyklých každoročních epidemií dětských osypek není záznamů v posledních létech o jiném případě epidemie.

V roce 1896 postavili tehdejší majitelé fojství Arnošt a Klára Kudielkovi při obecní cestě na záhumení vedoucí kapli "ke cti a slávě boží" jak hlásají nápisy /česká a německý/ na průčelí kaple do kamene vryté. Téhož roku od 25.12. do 1.1.1897 konány byly v obci misie o O.T.J. P. Jana Cibulky a P. Ondřeje Šepa z Hostýna

V létech 1896-97 byla zde velká neúroda zejména v r.1897, kdy 12.5. napadlo tolik sněhu, že rež již vymetaná, úplně do země byla stlačen. Následek napadání takového množství sněhu bylo několik mrazů, jimiž ovoce na stromech úplně zničeno a obiloviny velmi utrpěly. Následkem velmi vlhkého léta obilí polehlo, brambory pohnily, takže ani na jarní sadbu jich nebylo.

V r. 1899 vysázeny byly lípy u mlýnské příkopy a u Hřbitova. Sázením byl obecním výborem pověřen Frant. Břežný za odměnu 20 kr za 1 lípu s kůlem.

V r. 1902 vyhořelov "kachniči" č. 84, tehdejší majitel Petr Hajduček nyní Al. Mácha.

R. 1905 bylo v Petřvaldě biřmování jež vykonal světící biskup Dr Karel Wessner, z farnosti bylo biřmováno 451 věřících.

L. dubna 1906 zemřel zánětem slinivky břišní dlouholetý starosta obce Karel Mácha. Téhož roku v listopadu konány byly volby do zem. sněmu Mor., asice poprvé podle nového volebního řádu se všeobecnou kurií, v níž měl volební právo každý muž dovršící 24 let. Ve zdejší voleb. obvodu zvolen ve všeobec. kurií Jan Prokeš, redaktor v Mor. Ostravě a v kurií rolnické Josef Mňuk, ředitel měšť školy v Zábřehu na Mor., tehdejší okr.škol. inspektor.

Volební boj a zvláště předvolební agitace byla velmi rušná. O zvolení insp. Mňuka zvoleného na program agrární, přičinilo se hlavně učitelstvo. /Mňuk zemřel v Brně 10.5.1910/.

Zima v lednu a únoru 1907 byla velmi krutá, až - 28°C. Za to, že obecní výbor ponechal /v sezení dne 20.2.1906/ p. Armoštu Kudielkovi obecní honitbu na roky 1907-12, uvolil se jmenovaný upravit cestu od své kaple až k cestě tzv. družstevní, podle potřeby až na šířku 4 m rozšířiti, vše na svůj náklad a postoupil obci Petřvaldu svou cestu od okresní silnice až ke kapli.

18. 4. 1906 konána byla v Petřvaldě schůze o vybudování průplavu dunajsko - oderského, K ní vyslal obecní výbor pány Jana Kolbeho a Františka Šindla.

V dubnu 1907 vysázeny byly na břehu Lubiny za zámek kaštany. Sázení provedl se školními dětmi říd. uč. Jan Richter.

24.4.1907 přepadl v nepřítomnosti faráře Josef Bažant, rodák z Přízřecnic u Brna, farskou hospodyni, těžce ji zranil nožem a chtěl faru vyloupit. Byl však vyplašen, na útěku chycen a porotou v N.Jičín+ pro pokus loupeže a těžké zranění odsouzen na 15 roků do vězení.

V roce 1907 byl kostel obílen, věže pobity plechem a opatřeny hromosvodem.

Podle zápisu ze dne 17.7.1907 v zápisníku o schůzích obecního výboru dovoluje p. Arn. Kudielka zříditi pro školu a faru ve studni proti kapli /kadlubku/ pumpu, na kterou věnuje obec Petřvald polovici výloh do výše 100 korun, druhou polovici má uhradit kostelní konkurenční výbor.

Razítko poštovního úřadu až do r. 1907 německo-české bylo po usnesení obecního výboru změněno na česko-německé. Usnesení schváleno poštovní ředitelstvím 1.8.1907 č. 71379/IV.

Odpoledne v den "Božího těla" 1909 zapáleny byly bleskem stodoly, náležející k fojství. Zachráněno z nich nebylo nic. Také udeřil blesk do dubu tehdejšího starosty K. Pavelky, rozštípl jej a následkem toho dub uschl.

Rok 1909 byl velmi mokrý, úroda špatná.

V roce 1910 strašila svět Halleyova kometa. Průchod země ohonem komety vypočítán byl na 18. dubna a činěny byly z toho fantastické závěry o konci světa, zničení všeho živého otravnými plyny aj.

Zatím již koncem ledna objevila se na obloze kometa, velmi jasná, ohonem kolmo vzhůru obrácena, o níž hvězdáři zprvu nic určitého nemohli říci. Po několika dnech kometa jaknáhle se zjevila, tak náhle zase zmizela.

Den 18. dubna pak minul úplně beze škody a nikdo Hallyeov, komety dosud nespatriil. Teprve začátkem června bylo vidět u světlého obláčku který po 20. květnu se na obloze objevil /a to byla ta kometa/ slabě zářící široký pruh světelný, ohon komety, obrácený šikmo vzhůru směrem k Venuši. Po několika dnech zjev se ztratil. O vtipy více méně podařené nebylo nouze.

23. června 1910 vizitoval zdejší farnost arcibiskup Frant. S. Bauer, jehož vítalo obyvatelstvo v čele s tehdejším obec.zastupitelstvem u slavobrány před č. 60.

Vybírání školního platu v obci Petřvaldě zrušeno 1.4.1912. Náhradou za školní plat povoleno obci Petřvaldu vybírání dávky z piva, vína a kořalky, asice po dohodě s místodržitelstvím výnosem zemského výboru v Brně ze dne 23.11.1911, č. 93077 s platností od 1.1.1912 do 31.12.1914. Dávka byla stanovena na 3,40K z 1 hl piva, 6,-K z 1 hl kořalky a 80 % ku státní potravní dani z vína.

V květnu 1913 konány byly volby do zemského sněmu moravského při nichž za 22. volební skupinu venkovských obcí zvolen byl tehdejší starosta obce Albert Šíp. Ten postižen byl 6.1.1913 požárem, při němž do základů vyhořela mu stodola se všemi zásobami tam uloženými. Tehdy určeny pro obec požární hlídky, neboť v sousedních obcích také byly časté požáry.

V červenci 1913 rozvodnila se Lubina poškodila a částečně ztrhla lávky a kostelní most, vydrěla cesty, zaplavila pozemky a nadělala mnoho škody. /Komise shledala, že nejnnutnější opravy povodní způsobené na březích a lávkách budou činit nejméně 33 000 Kčš. A opět naléhavě volá obec po regulaci. Volání toto ke všem kompetentním úřadům opakují obecní výbor 27.11.1915 po podzimní povodni téhož roku. Zemský výbor výnosem z 18.3.1916, č. 5492 povoluje opevňovací práce na březích Lubiny, kde nejvíc jsou ohrožena pole i budovy a dává na tento projekt 2/3 subvence, obec pak 1/3 tj. 15 000 K .

Válečná léta 1914 - 1918 - Stručná historie války.

Sarajevské výstřely 28. června 1914 byly vhodnou záminkou k vzniku války, o níž se však nepředvíдалo, že z ní vznikne válka světová, pln hrůzy, běd a utrpení. Je jisto, že Rakousko se svým věrným spojencem Německem dlouho již předem k válce se připravovali. Jistě bude ve spojitosti s těmito přípravami důtklivé naléhání okresní politické správy v N.Jičíně na zřizování infekčních nemocnic v obcích a trestání starostů pokutami pro nevyhovění rozkazu /v Petřvaldě starostov K Pavelkovi 40,- Kč/ a mimořádně důkladně provedený soupis koní na jaře 1914 /v dubnu a květnu/, kdy majitelé odvedených koní obdrželi

odvodní lístky s poznámkou "Tento kůň bude nepochybně povolán 1. srpna 1914". A při tom poznámka : Budiž odtrženo a zničeno!

Situace Rakouska po stránce hospodářské i politické je kritická a vedení války krajně nepříznivá. Kursy státních papírů od války balkánské klesly o 10 - 20 %, v cizině nelze obdržet státní půjčky, mili tarizmus vyžaduje stále větších nákladů, četné závody průmyslové pracují jen po 3 dny v týdnu. Na řížské radě je obstrukce česká, zemské sněmy nejsou svolávány. /v Čechách sněm rozpuštěn a dosazena místo zemského výboru správní komise úřednická, v Chorvatsku a Slavonii inscenovány velezrádné procesy proti Slovanům. Ani vojensky nestálo si Rakousko lépe. Obyvatelstvo dovídá se o zradě Rédlově, jenž prodal Rusku plány mobilizační a organizaci práci opevňovacích, dovídá se i o jiných zradách menších.

Vojenské manévry v r. 1913 skončeny předčasně pro neshody mezi veliteli obou armád a pro chybné taktické vedení.

23. července 1914 předkládá rakouský vyslanec srbské vládě ultimatum do 3 dnů, obsahující 10 podmínek, jež mělo Srbsko bez výhrady přijmout. Srbsko přijímá podmínky 1 - 4, 7 - 10, ale nemůže přijmout podmínky 5 a 6 /aby rakouské orgány spolupůsobily při potlačování hnutí protirakouského, neboť tím utrpěla by samostatnost Srbska.

26. července 1914 v neděli vyhlášena v Rakousku všeobecná mobilizace vojenských sborů.

28. července 1914 vypovědělo Rakousko válku Srbsku. A nyní ráz naráž vyvíjely se hrozivé události:

1. srpna odmítá Rusko německé ultimatum - Německo vypovídá válku Rusku
2. srpna obsadilo německé vojsko neutrální Lucemburk a vtrhlo do Belgie
3. srpna vypovídá Německo válku Francii a Belgii,
4. srpna vypovídá Anglie válku Německu atd.

/Zprávy o světové válce najde čtenář v Kronice světové války 1914-19" od F.P. Vožického, Král. Vinohrady 623/.

V zemích českých je dusno k zalknutí. Časopisy smějí přinášet o válce jen zprávy úřední, opražené. Žně jsou v proudu a rolníci odcházejí na vojnu. Spekulanté bezohledně zvyšuje ceny potravin. Lid nevěří úředním zprávám vojenským, kvete špiclovství dobrovolné i placené, lidé jsou zatýkáni pro slovo, posunek, úsměv a odsuzování k dlouholetým trestům, vzmáhá se strach a nedůvěra.

Z Petřvaldu nastupují ihned na počátku války všichni vojenskou službou povinni muži. O scénách při loučení těžko se rozepisovat. Asi v první polovině srpna zřízena byla v hostinci p. Žídka hlídková stanice o 20 mužích ku kontrole provozu po okresní silnici.

Udržovaly se tenkrát pověsti, že Francie posílá svému spojenci Prusku miliony ve zlatě a dopravuje toto zlato v gumách automobilů. Každý povoz, auto, podezřelý člověk musel být zastaven a musel se legitimovat. Bez legitimace od okr. pol. správy nebo od obce nemohl se člověk nikam vydat, takový byl strach před špiony. Tato hlídková stanice pod komandem četnického strážmistra byla v Petřvaldě až do měs. října, potom zůstalo zde jenku strážní službě 6 mužů a 2 četniční strážmistr. Službu tu konali, z Petřvaldu: Jos. Mrkvica č. 63, z Petřvaldíka Šimečka /padl ve válce/ a Čavera, z Košatky Klímek a z Mošnova Lehner a Wágner. Veleli vrchní čet. strážm. Jos. Mäntner a strážm. Föster. Strážní služba udržela se zde až do konce března 1915, kdy stanice byla zrušena a vojáci přiděleni ke svým oddílům.

29.10.1914 vydáno nařízení o omezeném používání chlebovin /obilí/ a zemáků k výrobě lihu.

31.10.1914 vydává vláda nařízení, aby od 1.12.1914 užívalo se k pečení chleba nejvýše 70 % chlebové mouky pšeničné a žitné, ostatek mouky je menší, kukuřičné a bramborové.

V době od 16.11. do 31.12.1914 konány odvozy 24-36 letých mužů i těch kteří již jednou byli propuštěni.

V listopadu 1914 vypsána je první váleční půjčka. Úřady doporučují upisování. Císař upsal 5 milionů, ale noviny dostaly příkaz nepsat o tom, protože Rotschild upsal 5 1/2 milionů. Celkem upsáno v Rakousku 1 1/2 miliardy, v Uhrách 800 milionů.

Drahota, hlad, vraždění a mrzačení na bojištích, pláč vdov a sirotek doma, úpění a skřípění zubů v lazaretech, tak začíná nový rok 1915. Zavedena censura soukromých dopisů na vojenském velitelství v Mor. Ostravě.

7. února 1915 nařizuje vláda zabavení zásob kovů, hlavně mědi a zinku k účelům válečným.

28. března 1915 zřízen vládním nařízením v každé zemi válečný obilní ústav a od 11. dubna prodává se mouka jen na chlebové lístky. V obcích zřizují se aprovizáčnické úřady, konají se soupisy zásob. Drahota utěšeně stoupá.

15. dubna 1915 nařízena sbírka kovů po domech školními dětmi.

29. dubna 1915 vypsána II. váleční půjčka.

4. května 1915 vypovídá Itálie Rakousku a Německu spojeneckou smlouvu a 23.5.1915 vypovídá válku Rakousku.